A. S. COLTOF.

DRANKZUCHTIGENGESTICHTEN.

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT.

K36721

VENINGEN — J. VAN LEEUWEN — 1901.

22900163605

Med
K36721

DRANKZUCHTIGENGESTICHTEN.

DRANKZUCHTIGENGESTICHTEN.

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN

DOCTOR IN DE RECHTSWETENSCHAP

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE LEIDEN

op gezag van den Rector-Magnificus

Mr. H. VAN DER HOEVEN,

Hoogleeraar in de faculteit der rechtsgeleerdheid,

voor de faculteit der rechtsgeleerdheid te verdedigen

OP

VRIJDAG 15 NOVEMBER 1901,

des namiddags ten 4 ure,

DOOR

ARON SALOMON COLTOF,

geboren te LEEUWARDEN.

SCHEVENINGEN — J. VAN LEEUWEN — 1901.

5463

30560278

WELLCOME INSTITUTE
LIBRARY
Coll. welMOmec
Call
No. WM

Aan mijne Ouders.

INLEIDING.

Bij het chronische alcoholisme zien we een langzaam afnemen der krachten van den geest, vooral merkbaar op het gebied van het zedelijk voelen. De drankzuchtige verliest eerst de bekwaamheid zijn egoistische neigingen ten offer te brengen aan den eerbied voor anderen en voor 't algemeen welzijn. Bovendien dalen zijn energie en zijn lust tot werken zeer snel, wordt zijn weerstandskracht tegen den alcohol steeds zwakker. Eer- en plichtgevoel verdwijnen langzamerhand; de drinker veronachtzaamt zijne zaken en zijn gezin. Ook de wilskracht verzwakt, eene verstandige redeneering kan de zieke niet meer volgen. Het gevolg hiervan is een eigenzinnige gelijkhebberij en een gevaarlijk zelfbedrog over zich en zijne betrekkingen tot de buitenwereld: al zijn ellende is 't werk van anderen, zijn vrouw begrijpt hem niet en heeft hem nooit begrepen, daardoor is hij aan den drank geraakt; de dreigende ondergang van zijn zaak is 't gevolg der trouweloosheid van zoogenaamde goede vrienden, die hem allen in den steek hebben gelaten. Zoo verwart hij voortdurend oorzaak en gevolg. Nu komt er nog

een derde factor van moreele en intellectueele verzwakking bij: de verzwakking van den wil, met als gevolg volkomen doellooze handelingen, 't lichtzinnig sluiten van overeenkomsten, 't afbreken van oude betrekkingen. Bij dat alles komt nog een steeds grooter wordende prikkelbaarheid, die vaak leidt tot teugellooze drift met bedreigingen, zelfs mishandeling van zijn omgeving, als die den drinker van zijne verkeerde wenschen en plannen tracht af te brengen.

Reeds op dezen trap ontbreekt den drankzuchtige elk inzicht in zijn toestand. Slechts zelden gelukt 't nog hem er van te overtuigen, dat hij ziek is en genezen moet worden. 't Bedriegelijke gevoel van welbehagen, gevolg van den alcohol, maakt dat de zaken hem niet zoo verschrikkelijk toeschijnen als anderen 't willen doen voorkomen. In uren van haarpijn alleen slaat soms de opvatting van zijn toestand in 't andere uiterste over, zoodat hij nu alles volkomen hopeloos inziet. Door wroeging verteert doet hij zichzelven de gelofte geen alcohol meer te drinken, hij kan 't toch laten als hij maar wil. Reeds na eenige uren is met de haarpijn de pessimistische opvatting van zijn toestand verdwenen, hij ziet nu de zaak weer anders in. Met alle kracht gaat hij weer aan den arbeid, maar nauwelijks is hij begonnen, of de lust tot werken is weg, daar zijn kracht reeds lang niet meer tegen de moeilijkheden van zijn arbeid is opgewassen. Een vertwijfelde stemming maakt zich van hem meester, en hij grijpt weer naar de flesch.

Dieper en dieper zinkt de drinker. Als niet tusschenbeidekomende ziekten een vroeg einde aan

zijn leven maken, of de man krankzinnig wordt, is 't eind totale geestelijke en zedelijk stompzinnigheid en verpleging in een gesticht. Vaak eindigt het alcoholmisbruik ook met de gevangenis.

Dat dit laatste niet zelden het geval is ziet men aan de uitspraak van Dr. Krohne, die op grond van een twintigjarige ervaring als inspecteur van het gevangeniswezen in Pruisen kon verklaren, dat 70% van alle delicten in meer of minder nauw verband staan met het alcoholmisbruik. Er is trouwens in de laatste jaren zooveel geschreven en gesproken over den nauwen samenhang, die bestaat tusschen alcoholisme en criminaliteit, dat ieder deskundige er van overtuigd moet zijn, dat drankmisbruik een van de voornaamste oorzaken is der toenemende misdadigheid. *De crimineele aetiologie* heeft ons dit geleerd. Taak van de *crimineele politiek* (Kriminalpolitik) is het nu door het zooveel mogelijk doen verdwijnen van deze oorzaak de criminaliteit te bestrijden. Een van de beste middelen hiertoe, een van de meest werkzame „substitutifs pénaux", is een goed ingerichte drankzuchtigenverpleging, Over deze verpleging handelt mijn proefschrift.

Den drankzuchtige het bezoeken van kroegen en het zich verschaffen van spiritualiën te verbieden, helpt evenmin als den waard te verbieden hem zulke dranken te schenken. Slechts een streng toezicht kan de drankzucht een verder voortwoekeren beletten, een toezicht dat evenwel niet doorvoerbaar is zoolang de drinker vrij kan rondloopen, zoolang 't hem mogelijk is door allerlei fijne knepen en listige kunstgrepen de menschen te bedriegen.

Het gebruik van spiritus en soortgelijke vloeistoffen in de huishouding en de argeloosheid van de omgeving geeft den drinker gelegenheid genoeg om ook zonder bizondere moeite aan zijn ondeugd toe te geven. 't Is toch algemeen bekend, dat vele alcoholisten Eau de Cologne drinken; menig drinker schrikt bij gebrek aan beter zelfs voor gedenatureerde spiritus niet terug. Dr. Colla,[1]) uit wiens boek over de behandeling der drankzuchtigen ik dit alles heb getrokken, heeft zelfs een dronkaard gekend, die aan dezen drank wegens zijn pikanten smaak boven alle andere de voorkeur gaf.

Een vrouw, die reeds tweemaal wegens alcohol-delirium in een krankzinnigengesticht was geweest, kreeg van haar omgeving een kolossale hoeveelheid Hofmansdruppels tegen voorgewende machteloosheid. Niemand kwam op de gedachte, dat ze daardoor op weg was naar een nieuw delirium, dat haar dan ook voor de derde maal in 't gesticht bracht, waar ze stierf.

Maar afgezien van dit alles levert het verblijf in de gewone omgeving nog velerlei gevaren op. De dagelijks door ons gebruikte spijzen en dranken kunnen voor den drankzuchtige vaak gevaarlijk worden. De algemeen voor onschadelijk gehouden kleine hoeveelheden wijn, bier of likeur zijn voor hem verderfelijk. Ze onderhouden bij hem 't verlangen naar alcohol en wakkeren het steeds opnieuw aan. *Gebruik, in welke geringe hoeveelheid ook, van alcohol, kweekt bij den*

---

[1]) „Die Trinkerversorgung unter dem Bürgerlichen Gesetzbuche" van Dr. Julius Ernst Colla, Hildesheim 1899.

drinker verlangen naar alcohol. Er zijn toch gevallen bekend, waar bij genezen drinkers geringe hoeveelheden alcohol terstond de kwaal in haar geheelen omvang weer tevoorschijn riepen.

Al is nu ook de omgeving van den drinker in staat alle alcoholische dranken van tafel te verbannen, dan is dat nog niet voldoende. Evenals bij de onderbrenging van den drinker in een vreemd gezin van geheel-onthouders, ontbreekt hier nog in den regel het voldoende toezicht,

Met succes ware de verpleging van den drinker in 't gezin slechts denkbaar, als dat gezin de genezing van drankzuchtigen tot zijn levensdoel maakte; want de behandeling ook van slechts één drinker vereischt een zeer groote mate van toewijding. Geen verzekering, geen eerewoord, slechts een voortdurend toezicht, een steeds-invloed-ten-goede-uitoefenen geven een waarborg voor genezing. De drinker moet altijd iemand bij zich hebben, die volkomen te vertrouwen is. Voor den enkele kan onder deze omstandigheden de onderbrenging in een gezin zeer goed overwogen worden; voor een algemeene drinkerverzorging komt deze eenvoudige manier van verpleging in 't gezin niet in aanmerking.

Eenigszins anders ligt de zaak bij de verpleging in 't gezin onder medisch toezicht, zooals dat voor krankzinnigen reeds hier en daar gebeurt. In enkele gevallen kan dit Gheeler-systeem ook voor alcoholisten tot goede resultaten leiden. Voor een algemeene behandeling in dezen geest zijn evenwel de moeilijkheden te groot, daar toch onze geheele tegenwoordige leef-

wijze met een juiste behandeling in strijd is. Moeli, [1]) die in een Berlijnsch krankzinnigengesticht de proef genomen heeft met de verpleging in 't gezin bij eenige alcoholisten, nadat ze het eigenlijke gesticht hadden verlaten, is dan ook niet voldaan met de resultaten en gaat nog slechts bij uitzondering tot deze behandeling over.

De verpleging in het gezin is, ook in den vorm van het Gheeler-systeem, als behandelingswijze van alcoholisten onvoldoende. In 't algemeen is dus de eenige waarborg voor een succesvolle behandeling van den drinker het verblijf in een gesticht.

Nu worden dagelijks drankzuchtigen ondergebracht in sanatoria voor zenuwlijders, koudwaterinrichtingen en krankzinnigengestichten. Zijn de zieken in een koudwaterinrichting opgenomen, dan kunnen ze deze verlaten en buiten aan hun verlangen naar alcohol toegeven, kunnen sterke dranken binnensmokkelen en in de inrichting heimelijk meer drinken dan hun wordt toegestaan, want — en dat is de tweede fout van deze inrichting — de drinkers krijgen er meest alcohol in matige hoeveelheid, terwijl toch geheelonthouding absoluut noodzakelijk voor hen is.

Bij de verpleging in krankzinnigengestichten onderscheiden we twee gevallen. Vooreerst gaan drinkers er wel eens vrijwillig heen. Ze kunnen zich dan vrij bewegen, wel niet in die mate als in de koudwaterinrichting, maar toch vaak zonder streng toezicht. En als hun dit nog te lastig wordt, kunnen ze ongehinderd

---

[1]) Moeli, Die Irrenanstalt Herzberge der Stadt Berlin. Berlin 1896.

het gesticht verlaten. In de tweede plaats worden drankzuchtigen ook tegen hun wil in krankzinnigengestichten gebracht als ze zielsziek zijn. Maar de geneeselijke alcoholistische zielsziekten beteren meestal spoedig, zoodra de oorzaak, de alcohol, is verwijderd. De drinkers kunnen dan wettelijk niet meer in het gesticht worden gehouden, ze moeten worden ontslagen zonder dat de eigenlijke behandeling van de drankzucht nog is begonnen.

De drankzuchtigen zijn bovendien een groot kruis voor de krankzinnigengestichten. Lui en weerspannig weten ze heel goed, dat de krankzinnigenarts zoomin tegen hen als tegen andere zieken dwang mag gebruiken. Dezen alcoholisten bevalt 't uitstekend in het gesticht, waar ze niet behoeven te werken, ze komen er daarom vaak terug en de naam krankzinnigengesticht heeft niets afschrikwekkends voor hen, ze zijn graag in het gesticht, dat, zooals Legrain zegt: „les héberge douillettement chaque fois que, en veine de paresse ou sans ouvrage, ils songent à délirer et épuisent pour ce but louable, jusqu' à leur dernier sou." [1]) En als de dwang van 't gesticht hun lastig wordt, dan intrigeeren ze en hitsen zieken en personeel op.

Deze ervaring is algemeen. Zoo bericht het Scottish Department Committee on Habitual Offenders, Inebriates etc., [2]) dat de doktoren der krankzinnigengestichten niets van een onderbrenging van drinkers

---

[1]) Legrain, Les Asiles d' Ivrognes.

[2]) Proceedings of the Society for the Study of Inebr. 1896.

in die gestichten willen weten. Wel wordt in hetzelfde verslag ook de tegenovergestelde opinie verdedigd door Wilson, die vooral het samenzijn van alcoholisten met psychische rekonvalescenten aanbeveelt, maar hij staat in deze meening alleen en wordt ook door Clouston, op grond van ervaringen in 't zelfde gesticht, bestreden. Zeer ervarene Schotsche krankzinnigenartsen, zooals Yellowlees en Rosie zijn beslist tegen de onderbrenging van alcoholisten in krankzinnigengestichten.

Als eenig doelmatige behandeling der drankzuchtigen blijft dus slechts over die in speciale inrichtingen. Over deze inrichtingen wil ik in dit proefschrift spreken.

EERSTE AFDEELING.

STAND DER DRANKZUCHTIGENVERPLEGING.

„Wenn mit der Bestrafung eine Besserung des Saüfers erreicht werden soll, so darf diese nicht von dem Strafvollzuge in gewöhnlichen Gefangen- und Arbeitshäusern erwartet werden, sondern nur von eigenen Special-Anstalten, in denen der Charakter der Gefängnisstrafe eine Nebensache sein darf", zei Baer reeds in 1878 [1]) Kan men den alcoholisten, die niet krankzinnig zijn, zegt hij verder, maar toch naast de physieke storingen in het organisme teekenen van psychische zwakheid vertoonen, teekenen van toenemend verval der hoogere intellectueele funties, van een afname der zedelijke gevoelens, waarbij dan nog prikkelbaarheid, drift, mismoedigheid en wantrouwen komen, kan men dien gewoontedrinkers vrijheid laten zich en de hunnen in 't verderf te storten? Moet men wachten tot ze een misdrijf plegen, dat hen in de gevangenis brengt of totdat ze totaal krankzinnig zijn geworden? De alcoholisten, die nog niet krankzinnig zijn, kan men

---

1) Dr. A. Baer. „Der Alcoholismus seine Verbreitung und seine Wirkung auf den individuellen und sozialen Organismus sowie die Mittel, ihn zu bekämpfen."

niet in gewone krankzinnigengestichten brengen, evenmin in gevangenissen. Speciale inrichtingen zijn hiertoe noodig. En Grotjahn zegt in zijn in 1898 verschenen werk over het alcoholisme [1]), dat de drankzuchtige een zielszieke is. Geen behandeling met medicamenten, geen ontwenning aan den alcohol door walging er tegen te verwekken door middel van kalmoes b.v. helpt tegen deze ziekte. Als de eenig rationeele therapie is in den laatsten tijd erkend de ontwenningskuur in gesloten inrichtingen. Hierin worden de patiënten plotseling of langzamerhand aan den alcohol ontwend en zoowel van hunne lichamelijke kwalen genezen als tot een normalen geestestoestand gebracht, die hen in staat stelt zich later ook buiten de inrichting van alcoholische dranken te onthouden. Slechts in een *gesloten* inrichting is het mogelijk aan de belangrijkste voorwaarde ter genezing te voldoen, n.l. den patiënt te verwijderen uit zijn omgeving, die hem òf onmiddelijk tot drinken brengt òf hem in staat stelt spiritualiën in de gewenschte hoeveelheid te bekomen.

Reeds in 1804 heeft in *Amerika* Benjamin Rush op de behoefte van zulke gestichten gewezen [2]) Na hem hebben vooral Dr. Bradford en Dr. Woodwart, directeur van het krankzinnigengesticht van Worcester, voor hunne totstandkoming gewerkt. Het eerste gesticht

---

1) Alfred Grotjahn. „Der Alkoholismus nach Wesen, Wirkung und Verbreitung." Leipzig 1898.

2) The Quarterly Journal of Inebriety. Published under the auspices of the American Association for the Cure of Inebriates. Hartford, Vol. 1 December 1876.

voor drankzuchtigen (Washingtonian-Home) is in 1857 gesticht te Boston, de stad die het middelpunt was van de matigheidsbeweging. In 1886 werden in deze inrichting 379 zieken behandeld. Dr. Day, die aan 't hoofd er van staat, heeft een onderzoek ingesteld, loopende over 5000 individuen, die gedurende ruim 10 jaar in het „Home" zijn behandeld: 42% van hen is abstinent gebleven. Het sanatorium van den staat New-York, dat in 1864 te Binghampton werd geopend, ging teniet door slechte leiding en werd in een krankzinnigen-gesticht veranderd. Een ander groot sanatorium werd in 1867 te Brooklijn gesticht, het Inebriate's Home for Kings-County of Fort-Hamilton. De directeur, Dr. Mason, heeft bevonden dat van 2000 gedurende 10 jaar uit het sanatorium ontslagen drankzuchtigen 44% totaal genezen was. In 1872 waren reeds in 8 staten van de Unie 11 van zulke inrichtingen en in 1895 waren er 40, waarvan de zooeven genoemde de voornaamste zijn benevens het in 1878 gestichte Walnut-Lodge Hospital te Hartford (Connecticut), dat door Dr. Crothers wordt bestuurd. De meeste van deze inrichtingen hebben haar ontstaan te danken aan het particulier initiatief, maar krijgen subsidies van den staat. De artsen en ambtenaren aan deze inrichtingen hebben zich sinds 1870 vereenigd tot de American Association for the Cure of Inebriates, die de handelingen van hare jaarlijksche algemeene vergadering openbaar maakt, waarin men alles kan vinden over doel en resultaten van deze sanatoria. „Intemperance is a disease" is in de eerste vergadering van de geneesheeren en ambtenaren aan de Amerikaansche drankzuchtigen-

gestichten uitgesproken, en „it is curable in the same sense that other diseases are". Wat de drankzuchtigen-verpleging in de V. S. vooral kenmerkt is het bestaan in verschillende staten van de Unie van wetten, op grond waarvan de rechter het brengen van drankzuchtigen in gestichten kan bevelen. Zoo kunnen ze in Connecticut op eigen verzoek of op dat van hunne verwanten op de getuigenis van twee doktoren zonder gerechtelijke formaliteiten in een gesticht voor drankzuchtigen worden gebracht, en wel voor minstens 4, hoogstens 12 maanden. In Georgië kunnen zij, wien een speciale procedure heeft gestempeld tot „gewoontedrinkers" en niet in staat hun goed te beheeren, geïnterneerd worden op eigen verzoek of dat van hunne naaste verwanten. In den staat New-York machtigt de wet van den 31sten Maart 1865 de overheid den gewoontedrinker van ambtswege voor hoogstens een jaar in een gesticht voor drankzuchtigen te interneeren op de schriftelijke bevestiging van twee geneesheeren en twee andere betrouwbare personen, dat hij de contrôle over zichzelven heeft verloren en dat 't gevaarlijk is hem zijn vrijheid te laten. In andere staten is de wetgeving op de krankzinnigen van toepassing op de drankzuchtigen, maar onder het zorgvuldigste toezicht van de overheid.

Wetten, analoog aan de Amerikaansche, over de toelating en het verblijf van de gewoontedrinkers in speciale gestichten hebben de *Engelsche koloniën*. In Canada (n.l. de provincies Ontaria, Quebec en New-Schotland) kan een gewoontedrinker, na onderzoek door den rechter, door de administratieve overheid voor

hoogstens een jaar in een „home" worden geïnterneerd op de schriftelijke getuigenis van twee geneesheeren, aanvraag van een vriend en de beslissing van een magistraat.

Ook in Europa gingen stemmen op voor de oprichting van zulke gestichten, vooral in *het Vereenigde Koninkrijk*. In Engeland was 't vooral Forbes Winslow, in Schotland waren het Dr. Peddie en Dr. Skae, die aandrongen op het stichten van bizondere inrichtingen voor de opname en behandeling van gewoontedrinkers. In Schotland bestaat sinds 1866 zulk een gesticht voor vrouwen in Queensbury-Lodge, een gedeelte van het House of Refuge in Edinburg, en den eersten Juli 1875 heeft Dr. Carsten Holthouse in Balhálm dicht bij Londen het eerste zoodanige gesticht voor mannen in Engeland geopend. In 1870 legde Dr. Dalrymple aan het parlement zijn Bill over de interneering der drankzuchtigen voor. Een commissie werd benoemd, die het beginsel aannam zoowel van de vrijwillige intreding als van de plaatsing van ambtswege. Dit wetsontwerp ontmoette hevigen weerstand en werd na verschillende amendementen eerst in 1879 aan stemming onderworpen. De Habitual Drunkards Act, die den eersten Januari 1880 in werking is getreden, beschouwt den „gewoontedrinker" als iemand, die door alcoholmisbruik gevaarlijk is geworden voor zich of voor anderen of niet meer in staat is zijn eigen meester te zijn en voor zijne belangen te zorgen. De toelating in het gesticht moet schriftelijk door den zieke zelven worden gevraagd, die zich verbindt een bepaalden tijd, hoogstens een jaar, er te blijven. Twee getuigen staven, dat de aanvrager werkelijk een „gewoontedrinker" is. Twee kanton-

rechters van zijn woonplaats controleeren deze getuigenis en verklaren eveneens dat hij gewoontedrinker is en dat ze hem op de gevolgen van zijn aanvraag hebben gewezen. Eenmaal in 't gesticht toegelaten, kan de verpleegde, tenzij bij genezing, niet worden in vrijheid gesteld voordat de door hem bepaalde tijd om is. De directeur van de inrichting zendt binnen twee dagen aan de overheid een rapport over iederen nieuw ingebrachten zieke. In 1888 heeft het Engelsche parlement eenige weinig beteekenende veranderingen aangebracht in de wet, die voortaan den naam droeg van „Inebriates act 1879 and 1888," en in geheel Gr. Britannië werd toegepast. Gebreken van deze wet zijn dat de opname in de gestichten niet van ambtswege mogelijk is, de te groote formaliteiten en het te laag gestelde maximum van een jaar.

Den twaalfden Augustus 1898 is er een nieuwe Engelsche wet op de drankzucht tot stand gekomen. Volgens de eerste paragraaf van deze wet kan ieder, die schuldig is bevonden aan een delict, waarop gevangenis of strafarbeid staat, als de rechter overtuigd is dat dronkenschap de directe of meewerkende oorzaak der strafbare daad is geweest en de beklaagde een gewoontedrinker is, door rechterlijk vonnis behalve of inplaats van tot de straf veroordeeld worden tot een hoogstens driejarig verblijf in een staatssanatorium voor drankzuchtigen of in een door den staat geconcessioneerd gesticht van dien aard, waarvan de leider hem wil opnemen. § 2 zegt, dat ieder gewoontedrinker, die zich schuldig maakt aan een der in het aanhangsel genoemde delicten en in de laatste 12 maanden min-

stens 3 maal voor een gelijk delict is gestraft, kan veroordeeld worden tot een hoogstens driejarig verblijf in een gesticht, gelijk aan het in § 1 genoemde. De in het aanhangsel tot § 2 genoemde delicten zijn: het zich in kenlijken staat van dronkenschap op den openbaren weg bevinden; het in dronken toestand rumoer of burengerucht maken op den openbaren weg; in denzelfden toestand een wagen, paard of automobiel leiden, in het bezit zijn van een geladen vuurwapen, enz. De wet bepaalt verder dat de staatssecretaris staatssanatoria kan stichten en dat de uitgaven daarvoor gedekt worden door de gelden, die het parlement er voor heeft toegestaan. Voor ieder staatssanatorium voor drankzuchtigen gelden de gevangeniswetten. Alleen lijfsstraffen zijn in ieder geval uitgesloten. Den 9en Augustus 1899 zijn eenige onbelangrijke wijzigingen in de wet gekomen.

In 1898 waren er in Engeland 14 drankzuchtigengestichten voor 213 zieken. In het jaar 1899 zijn tengevolge van de nieuwe wet 5 nieuwe sanatoria voor drankzuchtigen gesticht en geconcessioneerd, 4 voor mannen en 1 voor vrouwen. 2 andere gestichten, één voor mannen en één voor vrouwen worden nog geopend.

Of de toepassing van de gevangeniswetten in de sanatoria voor drankzuchtigen een geschikt middel is tot genezing van de patiënten is hoogst twijfelachtig. Dr. Ruysch, een specialiteit voor het asylwezen hier te lande, heeft op 't in het vorige jaar gehouden congres der Nederlandsche vereeniging tot afschaffing van alcoholhoudende dranken die dwangmaatregelen der Engelsche wet scherp gehekeld.

In tegenstelling met Engeland en Amerika is in *Zwitserland*[1]) de drankzuchtige volkomen vrij zich al dan niet aan de verpleging in een gesticht te onderwerpen. De Zwitsersche inrichtingen houden vast aan haar karakter van sanatoria, ze willen niet veranderd worden in asylen voor ongeneeselijke chronische of krankzinnige alcoholisten, noch in krankzinnigengestichten, die de lijders aan delirium opnemen. De meeste gestichten hebben maatregelen genomen om door een zorgvuldig kiezen de opname te verzekeren van die drinkers alleen, wier genezing men kan verwachten en om terug te wijzen de elementen, die gevaarlijk zijn of niet in staat van hun verblijf in de inrichting nut te trekken. In Ellikon vordert men van de zieken, die opgenomen wenschen te worden de overlegging van een medisch attest, dat de afwezigheid constateert van storingen in het intellect en inlichtingen inhoudt omtrent de oorzaak der drankzucht. Bij alcoholisch delirium of andere psychische storingen wordt de verpleegde aan zijn gezin teruggegeven of in een krankzinnigengesticht overgebracht. Ook de leeftijd is een factor waarmee men rekening houdt: de zieken, die ouder zijn dan 50 jaar worden in den regel voor ongeneeselijk gehouden.

---

[1]) De wijze der drankzuchtigenverpleging in Zwitserland wordt uitvoerig behandeld in het rapport door Dr. Paul Sérieux uitgebracht op het in '95 te Bazel gehouden 5e Intern. Congres tot bestrijding van het misbruik van sterken drank.

„*Colonies agricoles*," zegt Dr. Sérieux, is een naam, die beter 't eigenaardige uitdrukt van die inrichtingen dan „asiles''. Niets doet er denken aan ziekenhuis of krankzinnigengesticht. Het *open-deur* stelsel wordt er toegepast, te gemakkelijker daar de interneering geheel vrijwillig is: geen afsluitingen, geen tralies aan de vensters, geen uniform. Het bewakingspersoneel is zeer weinig talrijk. De inrichting, op een zekeren afstand gelegen van elk stedelijk centrum, in een vriendelijke streek, op een terrein geschikt voor den bouw van veldvruchten en groenten, is in werkelijkheid een landbouwkolonie, die den drinker de gelegenheid biedt tot handenarbeid in de open lucht.

In de *inwendige inrichting* heeft men alles vermeden wat zou kunnen doen denken aan een krankzinnigengesticht of zelfs aan een ziekenhuis. De zieken slapen niet allen in één groote slaapzaal, maar in kamers met één tot vier bedden. Den nieuw aangekomene brengt men bij genezen verpleegden, wier gezelschap en gesprekken de machtigste suggestie zijn en den gezonken moed weer opheffen.

Alles komt samen om aan die drinkerkoloniën een huiselijk karakter te geven; het weinig talrijke personeel, de volkomen vrijheid van den zieke, de afwezigheid van uniform en van afsluitingen, de maaltijden, die gemeenschappelijk met den leider en zijn gezin worden gebruikt. In deze inrichtingen, en vooral in het modelgesticht Ellikon [1]), zou men zich in een groote boerderij

[1]) Dr. Eugen Bleuler bespreekt op het Bazeler Congres van '95 in zijn voordracht over „Trinkerasyle" uitvoerig het gesticht Ellikon.

wanen, waar voor ledigheid geen plaats is, en waarin allen in vrijheid komen en gaan, een als 't ware patriarchaal leven leidend. Zelfs de naam van den administrateur, *Hausvater*, doet niet denken aan een eigenlijk gezegd gesticht.

De werkzaamheid van den Hausvater is een zeer gewichtige. Van *zijn* ijver, van *zijn* toewijding en van het zedelijk overwicht dat *hij* op de zieken weet te verkrijgen, hangt grootendeels het welslagen van de inrichting af. Hij moet gehuwd zijn en zich evenals zijn gezin van het gebruik van alcoholische dranken, zelfs buiten de inrichting, geheel onthouden, moet al zijne zorgen wijden aan het werk, zich weten te doen achten en liefhebben door de verpleegden, hun in moeilijke uren moed inspreken, den ongehoorzamen eerbied voor 't reglement inprenten, den genezen zieken overhalen nooit meer alcoholische dranken te gebruiken en zich bij een geheelonthouders-vereeniging aan te sluiten. Zondags houdt hij lezingen en besprekingen over alcoholisme, geheelonthouding enz. Vóór alles moet de Hausvater belang stellen in de verheffing van den drankzuchtige en bij de vervulling van zijn taak diè overtuiging meebrengen zonder welke elke arbeid onvruchtbaar blijft. Hij is verantwoordelijk voor een comité van 7 leden.

In tegenstelling met het overige Zwitserland regelt in 't kanton St. Gallen sinds Juli 1891 een wet de plaatsing en het verblijf der drankzuchtigen in sanatoria. Volgens de artt. 1 en 2 van deze wet kunnen drankzuchtigen op eigen verzoek of tengevolge van een besluit van den gemeenteraad hunner woonplaats voor een tijd

van 9—18 maanden in het speciale gesticht Ellikon worden geplaatst. Art 3 zegt, dat bij recidive de duur van het verblijf verlengd kan worden. Art. 4 bepaalt, dat de gemeenteraad zijn vonnis uitspreekt hetzij van ambtswege hetzij op verzoek van de verwanten, den voogd of de medeburgers van den drankzuchtige. De plaatsing kan alleen worden gelast op een medisch attest, dat den toestand van alcoholische intoxicatie constateert en de noodzakelijkheid uitspreekt der plaatsing in een speciaal sanatorium (art. 5). De beslissing van den gemeenteraad, zegt art. 6, wordt den belanghebbende meegedeeld en moet om uitgevoerd te kunnen worden door den regeeringsraad worden bekrachtigd. Art. 7 houdt bepalingen in omtrent de kosten van het verblijf, die door den patiënt worden gedragen. Is zijn vermogen ontoereikend dan voorziet de publieke liefdadigheid in de kosten. Ook de staat kan er toe bijdragen en kan zelfs bij uitzondering het gezin van den verpleegde hulp verschaffen.

Op het einde van 1898 bestonden in Zwitserland 10 sanatoria voor drankzuchtigen, die alle hun ontstaan danken aan het private initiatief, van particulieren of van tot dit doel gestichte vereenigingen. Alle ontvangen evenwel meer of minder aanzienlijke bijdragen van de kantonale regeeringen, met elkaar 188.192 fr. De behandeling berust er op vier grondslagen: *geheelonthouding* van alle alcoholische dranken, *voldoende voeding*, *handenarbeid* een zoowel genees-, als opvoedingsmiddel en de *zedelijke en godsdienstige verheffing* van den patiënt. De duur van het verblijf wisselt in Ellikon meest van 4 maanden tot een jaar; bij uitzondering

kan 't op 3 maanden worden gesteld. De wet van St. Gallen stelt, zooals we gezien hebben, een minimum van 9 maanden. De langste tijd waarvoor men zich in Ellikon kan verbinden is evenals in de wet van St. Gallen 18 maanden, in Pilgerhütte en Lintorf 2 jaar. De Zwitsersche drankzuchtigengestichten hebben alle een *zeer beperkt aantal* verpleegden, elk hoogstens 40. 40 à 50% van de zieken geneest en wordt geheelonthouder. De directeuren van de gestichten blijven met de uit de inrichting vertrokken zieken in relatie door briefwisseling of door bezoeken.

Een belangrijke verbetering zal de drankzuchtigenverpleging in Zwitserland ondergaan als het ontwerp voor een nieuw strafwetboek wet zal zijn geworden. Dan zal 't mogelijk zijn een gevaarlijk deel der drankzuchtigen ook tegen hun wil naar sanatoria te sturen om te genezen. Het art. 26 van 't ontwerp van 1893 luidde: „Ist die Aufnahme des Trunksüchtigen in eine Heilanstalt für Trinker geboten, so ordnet sie der Richter auf ärztliches Gutachten hin unabhängig von einer Bestrafung für die Zeit von 6 Monaten bis zu 2 Jahren an. . . . . Der Richter soll die Verfügung, durch welche ein Trinker in eine Trinkerheilanstalt verwiesen wird, nur auf ärztliches Gutachten hin treffen". In de motieven van Stooss vindt men over dit artikel: „Es würde dem Zweck der Massnahme am meisten entsprechen, wenn der Trunksüchtige, wie es bei dem gemeingefährlichen Geisteskranken geschieht, bis zu seiner Heilung in der Anstalt belassen würde. Dann dürfte aber der Trunksüchtige aus der Anstalt erst entlassen werden, wenn das Gericht seine Heilung

festgestellt hat. Das würde zu bedeutenden Weiterungen führen. Es wird sich daher empfehlen, die Zeit der Behandlung auf das Gutachten des Arztes hin in der Verfügung festzusetzen. In der Regel werden 6 Monate für leichte Fälle und 2 Jahre für hartnäckige Fälle ausreichen." Het artikel luidt thans, in het ontwerp van '96 (art. 28) : „Wird ein Gewohnheitstrinker zu Gefängnis von höchstens 1 Jahr verurteilt, so *kann* (belangrijke afwijking van het ontwerp '93 tengevolge van de besprekingen in de expertencommissie) ihn das Gericht auf ärztliches Gutachten hin neben der Strafe in eine Trinkerheilanstalt verweisen. Das Gericht verfügt die Entlassung, sobald die Person geheilt ist, nach Ablauf von 2 Jahren wird sie in jedem Fall entlassen. Ebenso kann ein Gewohnheitstrinker, der wegen Unzurechnungsfähigkeit freigesprochen wurde, in eine Trinkerheilanstalt verwiesen werden."

Voor ik tot een bespreking der drankzuchtigenverpleging in Duitschland overga vestig ik er eerst nog even de aandacht op, dat de regeering van Bazel onlangs den Hoogen Raad heeft voorgelegd een wetsontwerp betreffende de verpleging van gewoontedrinkers. Volgens dat ontwerp zullen de dronkaards in asyls opgenomen moeten worden : 1e. als zij niet in staat zijn voor hun zaken te zorgen, 2e. als zij hun familie aan armoede blootstellen, 3e. als zij zichzelven of een ander in gevaar brengen, 4e. als zij openbare ergenis geven. De politie moet het voorstel doen, de regeeringsraad neemt het besluit en dit moet aan het gemeentebestuur worden medegedeeld. De geneesheer moet gehoord worden en zijn verklaring moet de nood-

zakelijkheid der opneming bevatten. In den regel duurt de verpleging een jaar. Is de verpleegde weerspannig of tracht hij te ontvluchten, dan kan hij naar een werkhuis worden verwezen. De kosten moeten, voor zoover mogelijk, bestreden worden uit het inkomen van den verpleegde, en voorts uit de staatskas, waarvoor een deel van de winst uit het alcoholmonopolie moet aangewend worden.[1])

Het oudste gesticht voor drankzuchtigen op 't vaste land van Europa is het in 1851 gestichte *Duitsche* sanatorium van Lintorf (bij Dusseldorf), aan 't hoofd waarvan langen tijd heeft gestaan de bekende dominee Hirsch. Lintorf is een klein maar lief plaatsje, gelegen aan den zoom van een woud.[2]) Van den beginne af werden er personen uit alle standen en uit alle maatschappelijke rangen opgenomen, maar de rijksten zoowel als de armsten moesten zich aan dezelfde eenvoudige levenswijze onderwerpen. In 1879 werd een nieuw gesticht, „Siloah" geopend, uitsluitend bestemd voor de hoogere standen. In de beide gestichten heeft men een inwonend directeur of huisvader, evenals in de Zwitsersche. „De meeste lijders zijn, vooral in het eerste stadium van hun verblijf, als de gevolgen van de liederlijkheid zich nog het sterkst doen gevoelen, lui, vuil in den mond, twistziek en lichtgeraakt bij de minste toespeling op hun verleden. Met zachten dwang moeten zij, onder het regime der inrichting, allengs weder tot

---

[1]) „De Wegwijzer" April 1901 p. 26/27.

[2]) Mr. H. Goeman Borgesius: „Een bezoek aan een dronkaardsasyl" in Vragen des Tijds 1884.

bruikbare menschen worden hervormd, en die dwang mag door de patienten zelf nauwelijks worden gevoeld, want straffen worden niet opgelegd, en van het beginsel, dat niemand tegen zijn wil behoeft te blijven, wordt niet afgeweken. Natuurlijk is gedurende de eerste weken, als bovendien de dorst naar alcohol nog zoo ontzettend groot is, krachtig optreden tegenover diep gezonken sujetten wel eens noodzakelijk, want drankmisbruik ontwikkelt zelfs bij de besten den trek naar het lage en gemeene, maar slechts zelden gebeurt het toch, dat een verpleegde op grond van voortdurende onhandelbaarheid of ontduiking der gestelde voorschriften, moet worden weggezonden; is het echter noodzakelijk, dan deinst men ook voor dien maatregel niet terug, omdat anders de onverbeterlijken den goeden naam van het asyl in gevaar zouden brengen en op de anderen een te slechten invloed zouden uitoefenen."[1]) Evenals in de Zwitsersche gestichten hebben we hier dus een volkomen vrijheid van komen en gaan. In het asyl te Lintorf zijn thans 26 bedden, alleen voor mannen. Het pension bedraagt 450 mk. per jaar. De patiënten zijn tot werken verplicht. De inrichting wordt bestuurd door dominee Kruse met hulp van een huisvader, geneeskundige hulp wordt gegeven door twee in de nabijheid wonende doktoren, waarvan de eene geregeld het gesticht bezoekt. In „Siloah" zijn 24 bedden, het jaarlijksche pension is voor de 1e kl. 1800 mk., voor de 2e kl, 1500 mk. Van de in 1899 ontslagen patiënten zijn 51.19 % genezen. Men zal in Lintorf nu nog een

---

[1]) t. a. p. p. 230.

derde gesticht bouwen voor 30 mannelijke patiënten uit de middenklasse.

In Duitschland bestaan thans 24 inrichtingen tot genezing van drankzuchtigen grootendeels onder geestelijke leiding. Overal wordt als een eerste voorwaarde tot genezing geheelonthouding beschouwd. In alle gestichten komen de drinkers vrijwillig en kunnen ook weer weggaan als 't hun belieft. Wetten, die den drankzuchtige verplichten ook tegen zijn wil zich in een gesticht te laten opnemen, bestaan in Duitschland niet. Volgens de meeste schrijvers maakt het nieuwe Duitsche burgerlijke wetboek de gedwongen plaatsing der drankzuchtigen in sanatoria mogelijk. Ik wil onderzoeken of dat waar is.

§ 6 van het nieuwe Duitsche B. W. luidt: Entmündigt kann werden: 3) Wer infolge von Trunksucht seine Angelegenheiten nicht zu besorgen vermag oder sich oder seine Familie der Gefahr des Nothstandes aussetzt oder die Sicherheit anderer gefährdet", en § 681 van het wetb. v. burgerl. rechtsv. zegt: „Ist die Entmündigung wegen Trunksucht beantragt, so kann das Gericht die Beschlussfassung über die Entmündigung aussetzen, wenn Aussicht besteht, dass der zu Entmündigende sich bessern werde".

§ 1896 B. W. bepaalt, dat een „entmündigter" meerderjarige een curator krijgt, § 1897 dat op de curateele over een meerderjarige de voor de voogdij over een minderjarige geldende voorschriften van toepassing zijn. De curator van een wegens-drankzucht-onder-curateele-gestelden heeft dus op grond van § 1793 j°. 1901 het recht en de plicht voor den persoon van

den pupil te zorgen voorzoover het doel der ondercurateelestelling het noodig maakt. En nu kan het doel der curateele niet alleen zijn den drankzuchtige in zijn handelingsbevoegdheid te beperken volgens § 114, maar ook en wel voornamelijk, zijn drankzucht te beteugelen. Den weg hiertoe wijzen de §§ 1631—1633 over de ouderlijke macht, die volgens § 1800 ook gelden voor den voogd voorzoover hij het recht en den plicht heeft voor den persoon van zijn pupil te zorgen. Volgens deze paragraphen kan de voogd den pupil onder opzicht stellen, zijn verblijfsplaats bepalen en zijn teruggave vorderen van ieder, die hem wederrechtelijk bij zich houdt.

Al deze bepalingen maken het den curator dus mogelijk, *ook tegen den wil van den drankzuchtige en andere onverstandige personen*, een doelmatige behandeling der ziekte van zijn pupil te bewerken.[1])

Volgens het nieuwe Duitsche B. W. kan dus een drankzuchtige door zijn curator in een sanatorium worden geplaatst. Een gevolg van dit wetb. is ook, dat vele drankzuchtigen, die anders niet in een gesticht zouden zijn gegaan om zich te laten genezen, dit nu zullen doen om een dreigende ondercurateelestelling te ontgaan. Wat de het eerst genoemde wijze van onderbrenging in een gesticht betreft, de plaatsing door den curator, moet men niet vergeten, dat ze slechts een toevallig, niet een door de wet geboden noodzakelijk gevolg is der curateele. De curator heeft volgens § 1793 wel het recht en den plicht voor den persoon

[1]) Dr. Colla. „Die Trinkerversorgung unter dem Bürgerlichen Gesetzbuche” p. 3.

van zijn pupil te zorgen, maar de wijze waarop dit moet geschieden is aan zijn eigen goedvinden overgelaten, onder contrôle alleen van het voogdijgerecht. Het zal zeker niet boven allen twijfel verheven zijn of een nalaten der plaatsing van den onder curateele gestelden drinker in een gesticht, als plichtverzuim in den zin van § 1837 kan worden opgevat, waartegen het voogdijgerecht kan ageeren. De voogd, aan wien de wet een groote speelruimte laat, kan tot een andere handelwijze besluiten en doet door de uitvoering er van volkomen zijn plicht. Het hangt dus geheel van hem af of de curandus al dan niet in een sanatorium voor drankzuchtigen zal worden verpleegd. Professor Aschaffenburg merkt echter terecht op dat zoolang er nog geen publieke sanatoria voor drankzuchtigen zijn, van een plaatsing der drinkers op grond van § 1896 in 't geheel geen sprake kan wezen. Want alleen de krankzinnigengestichten komen thans er voor in aanmerking. Nu kan de curator zijn drankzuchtigen pupil wel ter genezing daarheen sturen, maar het bestuur van 't gesticht mag volgens de wet den nièt krankzinnigen drinker niet opnemen, en evenmin, als hij reeds opgenomen is, hem tegen zijn wil in de inrichting houden. De werking van § 1896 is dus op 't oogenblik een nog geheel denkbeeldige.

§ 681 C. P. O., merkwaardig omdat in dit artikel het principe ligt der voorwaardelijke veroordeeling, en wel het Amerikaansch-Engelsche stelsel: uitstel van het vonnis — maakt volgens Dr. Colla de zaak nog erger. Verbetering van den drankzuchtige is immers meestal slechts mogelijk door opname in een drankzuchtigen-

gesticht, en de onder curateele gestelde drankzuchtige is moeilijk, meestal in 't geheel niet, er toe te brengen zich in zulk een gesticht te laten verplegen, daar men als zeker kan aannemen. dat de curateele eerst dan zal worden aangevraagd, als de drankzucht reeds tamelijk ver is gevorderd, als de patiënt reeds begonnen is zijn vermogen er door te brengen of mishandelingen van zijn omgeving, ja zelfs delicten voorgekomen zijn. De familie van den drankzuchtige meent bijna altijd dat zijn treurige neiging slechts in zijn naaste omgeving bekend is en doet al het mogelijke om de ziekte geheim te houden. Geen wonder dus dat ze niet gesteld is op een geding, waardoor de drankzucht in zeker opzicht gerechtelijk wordt bewezen, vooral nu volgens § 687 der C. P. O. de ondercurateelestelling wegens drankzucht door de rechtbank openlijk moet worden bekend gemaakt. Als nu de bovengenoemde gevolgen van de drankzucht zijn ingetreden, is de geestelijke ondergang van den drinker ook reeds zoover gevorderd, dat het bij zijn gebrek aan inzicht en zijn prikkelbaarheid tegenover zijn verwanten nauwelijks te denken is, dat hij zich vrijwillig in een sanatorium zal laten opnemen. Prof. Aschaffenburg deelt de door Colla tegen § 681 C. P. O. geuite bezwaren niet, ik geloof terecht. Het is toch licht mogelijk, dat de dreigende curateele den drankzuchtige over pogingen tot zijn genezing welwillender doet denken en bovendien maakt toch § 1906 B. W. voorloopige voorzorgen mogelijk bij nog slechts voorgestelde curateele. In ieder geval kunnen thans de nabestaanden van drinkers, als 't hun niet nog in den aanvang der drankzucht gelukt, den zieke tot

een vrijwillig verblijf in een gesticht te bewegen, niets doen dan hem rijp te laten worden voor de curateele. Voor genezing is het dan meestal te laat, daar toch in alle gevallen de curateele voor de verwanten van den drankzuchtige de laatste toevlucht zal zijn. En komt de curateele, dan wordt ze openlijk bekendgemaakt en is de drinker voor zijn leven zijn goeden naam kwijt. *Daartegenover heeft de staat de verwanten van den drankzuchtige niet in staat gesteld den drankzuchtige met uitzicht op succes te laten behandelen en zoo de curateele te vermijden.* Dàt is de groote leemte in de Duitsche wetgeving. Een gansche rij van krankzinnigen-doktoren, zooals Finkelnburg, Pelmann, Fürstner en Baer hebben zich ook in Duitschland in dezen zin, voor de gedwongen genezing der drankzuchtigen, uitgesproken. De eisch werd eveneens gesteld op het in 1887 in Weenen gehouden internationale hygiënische Congres. Ook criminalisten, o.a. v. Liszt, hebben de gedwongen plaatsing der drankzuchtigen in speciale gestichten noodzakelijk verklaard.[1])

Daar uit een in 1891 en '92 door de provinciale staten van Neder-*Oostenrijk* (hoofdstad Weenen) gehouden onderzoek bleek, dat de bevolking der krankzinnigengestichten onrustbarend toenam, tengevolge van het groote aantal verpleegde alcoholisten, heeft de rapporteur van die staten voorgesteld een speciaal asyl te stichten voor alcoholisten en tevens den wensch te kennen gegeven naar een wet, die de inrichting van dat te stichten asyl zou regelen. Tengevolge van

---

[1]) Colla t. a. p. p. 67.

het ongunstige rapport van den oppersten gezondheidsraad, heeft de regeering het initiatief voor dit wetsontwerp niet kunnen nemen. Het asyl is evenwel gesticht en verschilt in zooverre van de totnutoe genoemde drankzuchtigengestichten, dat het meest ernstig drankzuchtigen opneemt, deliriumlijders en ongeneeselijke dronkaards.

In 1896 is evenwel aan het afgevaardigdenhuis van den Oostenrijkschen Rijksraad een regeeringsontwerp aangeboden over de „Errichtung öffentlicher Trinkerasyle" (Trinker-Entwöhnungsanstalten). In de eerste afdeeling van dit ontwerp worden werking en inrichting bepaald van de publieke drankzuchtigengestichten. Ook in de rijkswerkinrichtingen kunnen aparte afdeelingen worden opgericht voor drankzuchtigen.

In de openbare drankzuchtigengestichten moeten worden opgenomen:

1e. Personen, die binnen een tijdverloop van een jaar meer dan driemaal wegens dronkenschap zijn gestraft.

2e. De tengevolge van het onmatige gebruik van alcoholische dranken zielsziek geworden en daarom in een ziekenhuis of krankzinnigengesticht opgenomen personen, die wel hun helderheid van geest hebben teruggekregen, maar nog niet genoeg zelfbeheersching hebben om de drankzucht te weerstaan.

3e. Zij, die tengevolge van het gebruik van alcoholische dranken, zonder nog krankzinnig te zijn, voor zich of hunne verwanten in moreel of economisch opzicht gevaarlijk worden of een

gevaar opleveren voor hun eigene veiligheid of die van anderen.

Zielszieken mogen in een openbaar drankzuchtigengesticht niet worden opgenomen.

De opgenomene personen kunnen ook tegen hun wil in de inrichting worden gehouden, echter voor niet langer dan 2 jaar.

Om de wederrechtelijk weggeloopene verpleegden weer in het gesticht terug te brengen kan de hulp van de overheid worden ingeroepen.

De gestichten moeten zoo worden ingericht, dat de drankzuchtigen aan het gebruik van alcoholische dranken worden ontwend, en een grooter weerstandsvermogen krijgen tegen nieuwe aanvallen van hun ziekte.

De statuten der gestichten moeten bepalingen inhouden over de beperking van de vrijheid der verpleegden en over hun verplichting tot het verrichten van gepasten arbeid.

De 2e afdeeling van het ontwerp regelt de „Ueberweisung in ein öffentliches Trinkerasyl durch richterlichen Ausspruch". De opname aldaar kan n.l. slechts plaats vinden op grond van een voorafgegaan civielrechterlijk vonnis. Bij meer dan driemaal wegens dronkenschap gestrafte personen veroordeelt de rechter van ambtswege tot plaatsing in een gesticht.

De veroordeeling tot plaatsing in een openbaar drankzuchtigengesticht van zielsziek geworden drinkers, die hun helderheid van geest hebben teruggekregen, geschiedt op aanvraag.

Tot aanvraag bevoegd zijn behalve de naaste verwanten van den drankzuchtige en zijn curator, ook de

directeur van 't ziekenhuis of het krankzinnigengesticht, waarin de drankzuchtige zich bevindt, het O. M. en 't hoofd van de gemeente, waar de drinker zijn domicilie heeft.

De persoon, wiens verwijzing naar een gesticht wordt verlangd, moet vóór het vonnis worden gehoord. Bovendien moet een rapport worden overgelegd van — zooveel mogelijk psychiatrische — deskundigen. Voor den rechter moet de geheele zaak mondeling worden behandeld. Het gemotiveerde vonnis moet den drankzuchtige of zijn curator eigenhandig worden gegeven.

De rechter moet het vonnis terstond aan de administratieve overheid meedeelen, die dan voor de plaatsing zorgt.

De verplegingskosten worden betaald door het land, waar het gesticht is opgericht, dat evenwel aanspraak heeft op schadeloosstelling van den verpleegde zelven of van hen, die tot zijn onderhoud zijn verplicht.

Het bedrag der verplegingskosten wordt door de administratieve overheid bepaald. De opname mag niet van de vooruitbetaling van of van zekerheidsstelling voor de kosten afhankelijk worden gemaakt.

Bij de opname wordt niet gelet op de woonplaats van den op te nemen persoon. Het verblijf in 't gesticht eindigt, als de verpleegde sterk genoeg is geworden om aan de drankzucht weerstand te bieden. Ook kan de verpleegde worden ontslagen, als van zijn verder verblijf in de inrichting geen resultaten zijn te verwachten. Het ontslag volgt op een beschikking van de administratieve overheid.

Na verloop van een jaar kan de verpleegde voorwaardelijk worden in vrijheid gesteld door 't bestuur van het gesticht of door de administratieve overheid, als het waarschijnlijk is, dat hij aan de drankzucht weerstand zal kunnen bieden. Hij komt dan onder toezicht van de overheid. Wordt het verlof weer opgeheven, dan wordt de tijd, dien de verpleegde buiten het gesticht heeft doorgebracht, bij den duur van zijn verblijf in 't gesticht niet meegerekend. Raakt een voorwaardelijk in vrijheid gestelde verpleegde opnieuw aan den drank, dan moet de landsoverheid zorgen, dat hij weer in het gesticht komt.

Wordt een verpleegde niettegenstaande het aanwezig zijn van een reden tot ontslag, tegen zijn wil in het gesticht gehouden, dan kan hij aan de rechtbank verzoeken zijn verder verblijf in de inrichting voor onrechtmatig te verklaren. Dit verzoek kan ook door zijne naaste bloedverwanten worden gedaan. Het O. M. is zelfs verplicht tot de aanvraag zoodra het kennis heeft gekregen van zulk een onrechtmatige opsluiting.

Het ontslag van den verpleegde wegens voldoende genezing kan eerst worden aangevraagd een jaar na zijn plaatsing in het gesticht.

Gedurende zijn verblijf in het gesticht en ook zoolang zijn vrijheid nog voorwaardelijk is, heeft de verpleegde geen vaderlijke macht. Ongeneeselijke drankzuchtigen krijgen die macht zelfs niet terug na ontslag uit het gesticht.

Om het vermogen van den in 't gesticht opgenomen persoon te beheeren moet een curator worden aangesteld.

In de 3e afdeeling wordt de „freiwillige Eintritt in een öffentliches Trinkerasyl" behandeld. Aan personen n.l., die aan het onmatige gebruik van alcoholische dranken zijn verslaafd, kan op hun verzoek de opname worden toegestaan, als men, de graad van ontwikkeling hunner ziekte in aanmerking genomen, nog kan verwachten, dat de verpleging in het gesticht hen in staat zal stellen aan de drankzucht voortaan sterker weerstand te bieden. Over het verzoek beslist 't bestuur van het gesticht. Er mag slechts aan voldaan worden als de aanvrager persoonlijk voor den rechter heeft verklaard, dat hij besloten heeft in een gesticht te gaan. Deze verklaring moet afgelegd worden hoogstens een maand voordat het verzoek wordt gedaan. Van een weigering tot opname kan bij de administratieve overheid in beroep gekomen worden.

De vrijwillig in de inrichting gekomene verpleegden staan met de door rechterlijk vonnis er heen verwezene volkomen gelijk, en hebben niet het recht het gesticht eigenmachtig en naar believen te verlaten. De vaderlijke macht evenwel van hen die vrijwillig in 't gesticht zijn gekomen komt eerst dan buiten werking als de patiënten zelve dit verlangen.

De 4e en laatste afdeeling eindelijk bevat de „Straf- und Schluszbestimmungen."

Hij, die een verpleegde met succes tot de vlucht aanspoort of hem bij het wegloopen behulpzaam is, maakt zich schuldig aan een strafbare daad, waarop hechtenis staat van 1—6 maanden.

Wie den verpleegde, zonder dat de dokter het heeft verordend, alcoholische dranken verschaft of hun in het verkrijgen er van behulpzaam is, wordt wegens deze overtreding gestraft met arrest van hoogstens drie

maanden. Maakt een beambte van een openbaar drankzuchtigengesticht zich aan een dergelijke handeling schuldig, dan wordt hij gestraft met streng arrest van hoogstens zes maanden.

De drankzuchtigenverpleging heeft het in Oostenrijk nog niet ver gebracht. Er bestaat nog slechts één sanatorium met 10 bedden voor mannen. Evenwel is bepaald, dat geneeselijke mannelijke drankzuchtigen, die ten laste van de armenkas komen, op staatskosten zullen worden verpleegd in het sanatorium „Pranthof" bij Mühldorf. Voor de ongeneeselijke alcoholisten denkt men van staatswege een asyl op te richten.

In *Frankrijk* heeft Dr. Bergeron reeds in zijn in 1871 voor de Académie de médecine voorgelezen „Rapport sur l' alcoolisme" geijverd voor de stichting van inrichtingen tot genezing van drankzuchtigen, zooals die in de V. S. bestonden. Ook Desjardins (1872), Testelin (1877), Dr. Falret (1872), Magnan o.a. in 1874 in zijn beroemd Traité sur „l' alcoolisme, les diverses formes du délire alcoolique et leur traitement," Dr. Berthelot (1882), Dr. Lancereaux (1885), Dr. Roussel (1886), Dr. Legrain o.a. in 1886, zijn van dezelfde meening. Ook op verschillende congressen kwam de kwestie ter sprake.

Den 15den November 1893 leggen Dubois en Paul Strauss, leden van den conseil général de la Seine, dien raad een voorstel voor strekkende tot de „création d'un asile pour le traitement spécial de l' alcoolisme." In Juli 1894 besloot de conseil tot de oprichting van zulk een speciaal gesticht met plaats voor 500 mannen. Bovendien worden thans nog 2 private gestichten opgericht.

In *Rusland* ligt in de buurt van Moscou het

hospitaal voor alcoholisten van Dr. Alexandre Korowin. Het voornaamste geneesmiddel is er geheelonthouding.

Als het ontwerp voor een nieuw Russisch strafwetboek wet zal zijn geworden, zal de dwangsgewijze plaatsing in sanatoria mogelijk zijn tenminste voor een deel der misdadige drankzuchtigen. Art 36 van het ontwerp luidt toch: „Zur Schuld wird nicht zugerechnet eine Handlung, welche von einer Person begangen worden, die wegen Unzulänglichkeit ihrer Geistesfähigkeiten, oder wegen krankhafter Störung ihrer Seelenthätigkeit oder wegen des *Zustandes der Bewusstlosigkeit* bei Begehung der Handlung der Fähigkeit die Eigenschaften und die Bedeutung der That zu erkennen oder ihre Handlungen zu beherrschen, ermangelte.

In diesen Fällen kann das Gericht, sofern es dies für nothwendig erachtet, eine solche Person entweder der verantwortlichen Aufsicht der Verwandten oder anderer Personen überweisen, welche dieselbe unter ihre Fürsorge zu nehmen wünschen, oder auch bis zu ihrer, in der vorgeschriebenen Weise beglaubigten, Herstellung *in einer Heilanstalt unterbringen.*

In de motieven ad III vindt men over dien Zustand der Bewusstlosigkeit: . . . . Im Einzelnen ist unter diesen Begriff auch der *bewusstlose Zustand* zu subsumiren, *welcher von Trunkenheit herrührt*; da aber diese Subsumption gewisse Zweifel erregen kan, im Hinblick auf die grosse Verbreitung dieses Lasters in Russland, so erachtet es die Kommission für nöthig, bezüglich dieser Frage noch folgende Erwägungen beizubringen.

Im geltenden Rechte werden die *periodische Trunksucht* (sapoy) und die einfache Trunkenheit unterschieden. An und für sich hat die erstere keinerlei Bedeutung

in strafrechterlicher Beziehung. Wenn sie aber *von Anfällen der Raserei oder der Besinnungslosigkeit begleitet* wird d. h. den Angeklagten in einen bewusstlosen Zustand versetzt, so wird sie sowohl nach dem oben angeführten Gutachten des Medicinalrathes, als nach den Erläuterungen des Kassations-departements als eine Art der krankhaften Störung betrachtet, von welcher Art 36 spricht und *schliesst* daher *die Zurechnungsfähigkeit aus* . . .

Indem die Kommission die Straflosigkeit verschiedener Kategorien von Personen feststellte, welche eine Gesetzverletzung im Zustande der Zurechnungsunfähigkeit begangen haben, hielt sie es für nöthig nach dem Vorgange des geltenden Rechts, auch auf die Massregeln hinzuweisen, welche als Garantie gegen die erneute Begehung von Rechtsverletzungen von Seite dieser Personen dienen könnten; in diesen Fällen beschloss die Kommission dem Gericht das Recht einzuräumen nöthigen falls folgende Massnahmen zu treffen: 1. Solche Individuen der verantwortlichen Aufsicht der Verwandten oder anderer Personen zu überweisen, welche sich dazu herbeilassen; oder 2. sie *in speciellen Heilanstalten unterzubringen* oder in Versorgungshäusern, doch mit der Massgabe, dass die Entlassung aus diesen Anstalten nur auf Gerichtsbeschluss, nach gehöriger ärztlicaer Bescheinigung der Wiederherstellung eintreten kann. Doch kann diese Massregel selbstverständlich *nur bezüglich derjenigen Personen* zur Anwendung kommen welche *in einem Zustande der Krankheit gehandelt, der die Wiederholung ähnlicher gemeingefährlicher Handlungen befürchten lässt.*

In *Finland* is den 29sten December 1888 het sanatorium Turva geopend. Den 24sten November 1890 is

voor de inrichting aangekocht een zeer schilderachtig, aan de oevers van een groot meer gelegen landgoed. De patiënten komen er vrijwillig en kunnen er ook niet tegen hun wil gehouden worden.

Ook in *Noorwegen* bestaat een inrichting tot genezing van drankzuchtigen, het sanatorium „Heimdahl", dat evenals „Salem" in *Holstein* in christelijken geest is ingericht.

Uitvoerig is de drankzuchtigenverpleging geregeld in het ontwerp voor een nieuw strafwetboek voor Noorwegen, en wel in de §§ 19, 23, 29, 33, 40 en 41. § 19 luidt aldus: „Ergibt sich, dass ein nach §§ 17 oder 18 (het zich in kenlijken staat van dronkenschap op den openbaren weg bevinden, het storen van de openbare orde of van 't verkeer, of het opleveren van gevaar voor huisgenooten of anderen) zu Gefängnisstrafe Verurteilter der Trunksucht verfallen ist, so kann die Anklagebehörde im Urteil ermächtigt werden, ihn in einem Zwangsarbeitshause oder einer vom König bestätigten Heilanstalt für so lange Zeit unterzubringen, als von seiten des Arbeitshauses oder der Heilanstalt zu seiner Gesundung erforderlich befunden wird, jedoch nicht über 18 Monate, es sei denn, dass er schon früher in solcher Weise untergebracht war.

Geschieht eine solche Unterbringung, so kann die Vollstreckung der verhängten Gefängnisstrafe ganz oder teilweise entfallen.

Die Kosten der Verbringung in eine Heilanstalt können von dem Untergebrachten ersetzt verlangt werden."

„Wer wegen Trunksucht", zegt § 20, „entweder

dem Armenwesen oder einer privaten Armenpflege zur Last fällt oder seinen Unterhalt durch Bettelei sucht oder einen ihm auferlegten Beitrag zum Unterhalt eines Kindes unter 15 Jahren zu entrichten unterlässt, oder seine Versorgungspflichten versäumt, sodass seine Familie in Not gerät, ist mit Gefängnis zu bestrafen." In aansluiting hiervan zegt dan het *tweede lid van § 20*: „Ergibt sich, dass der Schuldige der Trunksucht verfallen ist, so kommen die Bestimmungen des § 19 über Verbringung in ein Zwangsarbeiterhaus oder eine Heilanstalt zur Anwendung."

§ 22. Ein jeder der wegen Trunksucht seine Mittel vergeudet oder seine Arbeit oder seine Geschäfte versäumt, sodass er oder seine Familie in Bedrängnis gerät oder wahrscheinlich geraten wird, kann entmündigt werden.

Das Gleiche gilt für den, der auf sonstige Weise, weil er dem Trunke verfallen ist, seine Mittel vergeudet.

Der Entmündigte kann durch seinen Vormund in einer vom König bestätigten Heilanstalt untergebracht werden. Der Beschluss des Vormunds kann von dem Entmündigten vor dem Vormundschaftsrat gebracht werden. Dieser kann eine solche Unterbringung auch aus eigenem ermessen beschliessen.

§ 23. Wer der Trunksucht verfallen ist, kann sich selbst für bestimmte Zeit in eine vom König bestätigte Heilanstalt begeben mit der Wirkung, dass er, wenn der Vormundschaftsrat nicht anders bestimmt, bis zum Ablauf der Zeit dort zurückgehalten werden kann.

§ 29[3]. Ausserdem (d. i. behalve de rijkswerkinrichtingen) wird eine besondere Anstalt oder Abteilung

für Männer errichtet, die dem Trunke verfallen sind und infolgedessen einer besondern Behandlung bedürftig scheinen.

§ 29[4]. Personen unter 16 Jahren dürfen nicht afgenommen werden.

§ 33[5]. Solche Personen, die, weil sie dem Trunke verfallen sind, einer besondern Behandlung bedürftig erscheinen, können in jedem Falle so lange, wie im § 19 bestimmt, in der Anstalt behalten werden.

§ 40. Wenn das Gericht annimmt, dass ein Angeklagter, der freigesprochen oder zu einer herabgesetzten Strafe verurteilt wird, wegen Zurechnungsunfähigkeit oder verminderter Zurechnungsfähigkeit die Rechtssicherheit gefährdet, so kann es bestimmen, dass er in eine Irren- oder Heilanstalt oder Arbeitshausabteilung für Trunksüchtige unterzubringen, oder dass ihm ein bestimmter Aufenthaltsort anzuweisen oder zu verbieten ist. Die getroffene Massregel ist durch die Obrigkeit wiederaufzuheben, wenn sie nach eingeholtem ärztlichen Gutachten nicht mehr nötig ist.

In Schwurgerichtssachen kann das Gericht, um einen Anhalt zu haben, den Geschwornen die Frage vorlegen, ob einige und eventuell wie viele der Geschwornen für Freisprechung deswegen gestimmt haben, weil sie den Angeklagten für zurechnungsunfähig ansahen.

Eindelijk bepaalt nog § 41 : Die in diesem Gesetze behandelten Übertretungen werden nach den für Polizeisachen geltenden Bestimmungen verfolgt. In den Fällen der §§ 2, 5, 6, *19 und 20* ist die Anwesenheit des Angeklagten in der Hauptverhandlung immer notwendig.

Eine erneute Verhandlung vor dem Schwurgericht kann in den Fällen der §§ 2, 5 und *20* überhaupt nicht, und in dem Fall des § 6 nur dann stattfinden, wenn die Hauptsache vor das Schwurgericht gebracht wird.

Die Einlegung der Revision an den obersten Gerichtshof von Seiten des Angeklagten muss in den Fällen der §§ 2, 5, 6 und *20* auf der Stelle erklärt werden und hat keine aufschiebende Wirkung, wenn das Gericht es nicht bestimmt.

Van belang op het gebied der drankzuchtigen-wetgeving is verder nog het wetsontwerp over de inrichting van speciale gestichten voor bepaalde krankzinnigen en voor alcoholisten, den 29sten Januari 1897 door Le Jeune aan den *Belgischen* senaat voorgelegd.

„Lorsqu'un individu", zegt art. 11 van het ontwerp, „aura, dans l'espace de quatre années, encouru cinq condamnations du chef de l'infraction prévue à l'article 1r litt. A, de la loi du 16 Août 1887 concernant l'ivresse publique, le tribunal, en le comdamnant pour la cinquième fois, pourra ordonner qu'il sera interné dans un asile spécial de l'Etat".

Art. 10. „Les tribunaux, lorsqu'ils condamneront à un emprisonnement de plus de quinze jours et de moins de deux ans, du chef d'homicide, de lesions corporelles, de viol, d'attentat à la pudeur, d'outrage public aux moeurs ou d'incendie (waartoe die opsomming en niet *alle* delicten genomen?) un prévenu qui aura commis le délit en état d'ivresse volontaire ou sous l'influence de l'alcoolisme chronique pourront ordonner qu'il sera interné dans un asile spécial de l' Etat. La condamnation, dans ce cas, sera toujours

exécutée dans la quinzaine du prononcé de l'arrêt ou du jugement et le transfèrement dans l'asile spécial de l'Etat aura lieu à l'expiration de la peine." Om de vrijheid van het individu te waarborgen dient art. 12:

„Toute personne retenue dans un asile spécial de l'Etat, ou toute autre personne intéressée pourra à toute époque, se pourvoir devant le tribunal de première instance séant au lieu de la situation de l'asile et demander par requête qu' il soit mis fin à l'internement. La requête sera communiquée au ministère public; copie en sera transmise par le ministère public au comité d'inspection et de surveillance de l'asile, lequel lui fera parvenir, avec son avis sur la demande, un rapport du médecin de l'asile. Si la personne internée est interdite, son tuteur sera entendu par le tribunal. Le tribunal, en chambre de conseil, après les vérifications nécessaires, ordonnera, s'il y a lieu, la mise en liberté. Il sera procédé de même sur l'appel qui pourra être interjeté, dans le délai de cinq jours, tant par la partie demanderesse que par le ministère public. Si la mise en liberté n'est pas ordonnée, la chambre du conseil peut décider qu'il ne sera procédé à un nouvel examen, sur la demande nouvelle, qu' après l'expiration d'un délai qu'elle fixe et qui ne dépassera pas un an."

In „Drankzucht en hare genezing" van Dr. Ruysch[1]) lezen we, dat reeds in 1897 in de vergadering der inspecteurs van het geneeskundig staatstoezicht op de wenschelijkheid werd gewezen van de stichting van een drankzuchtigengesticht hier te lande. De oprichting van

---

[1]) p.p. 251—264 van den feestbundel uitgegeven door de Nederl. vereen. voor psychiatrie ter eere van haar 25 jarig bestaan.

het *eerste Nederlandsche sanatorium* voor drankzuchtigen, *Hooghullen*, is echter te danken aan het initiatief van den *Volksbond*.

Een rapport van de Heeren Dr. Egeling en Mr. H. Goeman Borgesius, die in opdracht van den Bond het Trinkerheilanstalt van Pastor Hirsch te Lintorf gezien hadden, leidde tot de oprichting der Vereeniging tot bevordering van 't herstel van drankzuchtigen en de *stichting* in *1890* bij het Drentsche dorp Eelde van 't sanatorium *Hooghullen*, dat in *1893* belangrijk werd *vergroot*. De inrichting is er gelijksoortig aan die van Ellikon. Het sanatorium ligt buiten, omringd door een park, moestuinen en bosschen en heeft het opendeurstelsel. Aan 't hoofd van de stichting staat het bestuur der vereeniging tot bevordering van 't herstel van drankzuchtigen, thans als volgt samengesteld:

Dr. W. P. RUYSCH, Voorzitter, te Den Haag;

VAN KEMPEN, vice-voorzitter, Referendaris aan het dep. van binnenlandsche zaken;

E. MEES—SNETHLAGE, secretaresse-penningmeesteresse, te Assen;

Mr. H. GOEMAN BORGESIUS, te Den Haag. Afgevaardigde van den Volksbond tegen drankmisbruik;

Ds. B. F. BRUGSMA, te Groningen. Afgevaardigde van de Ned. Ver. tot Afsch. van Alc.h. dranken;

Dr. J. VAN DEVENTER, te Bloemendaal. Afgevaardigde van de Nederl. vereeniging voor psychiatrie;

Dr. CH. H. ALI COHEN, te Groningen. Afgevaardigde der Nederl. maatij tot bevordering der geneeskunst.

Naast het bestuur staat aan 't hoofd de door dat bestuur benoemde geneesheer-directeur, sinds 1899 de

Heer J. M. Reitsema, arts te Groningen, die weer terzijde wordt gestaan door een dame, Mevr. Van der Horst, „opdat de geheele stichting dat vriendelijke en gezellige karakter drage, dat alleen een zich daaraan wijdende beschaafde vrouw daaraan geven kan".

In 1899 zijn 21 patiënten uit de inrichting vertrokken, 2 van hen waren er uit verwijderd. Van de 19 overigen konden er 8 als hersteld ontslagen worden, 11 waren verbeterd, doch niet genezen. 42% van de patiënten herstelde dus. Den 31sten December waren er nog 17 patiënten aanwezig.

De verpleegden zijn in Hooghullen verdeeld over 3 klassen. Voor de 1e klasse werd aanvankelijk f 600 betaald, later is dit tot f 700 verhoogd, het verpleeggeld voor de 2e klasse is f 400, voor de 3de klasse f 200. Bovendien moet ieder patiënt bij zijn komst in het gesticht f 25 entrée betalen. De verpleeggelden moeten elke 3 maanden vooruit betaald worden.

Voor assistenten bij de verpleging zijn den geneesheer directeur een of meer geschoolde verplegers toegevoegd, die als al het andere personeel hem ondergeschikt zijn. De aankomende patiënt wordt in het observatorium geplaatst en nauwkeurig onderzocht; daarna wordt zijne plaatsing in een der klassen geregeld, zijn diëet bepaald, zijne geneesmethode voorgeschreven, en hem een arbeid aangewezen overeenkomstig zijn positie, aanleg en ontwikkeling. Geheelonthouding, krachtige voeding en beweging in de open lucht zijn de grondslagen der geneeswijze.

Ongeneeselijke patiënten worden in Hooghullen niet opgenomen.

De resultaten zijn niet minder dan in de buitenlandsche inrichtingen. De oorzaken waardoor niet nog meer patiënten herstellen zijn volgens Dr. Ruysch het gemis aan patronaat en aan leiding en hulp voor herstelden bij hun terugkeer in de maatschappij en in den ouden kring, het nog steeds van tijd tot tijd opnemen van patiënten, die voor de verpleging hier niet passen en vooral een te kort verblijf in de inrichting. Van de patiënten, opgenomen in de jaren 1896—'99, herstelden dan ook 70% van hen, die 1 jaar of langer te Hooghullen waren, 60% van hen, die er 9 maand vertoefden en slechts 28% van hen, die van 6—9 maand werden verpleegd.

Te *Princenhage* bestaat sinds enkele jaren een sanatorium voor drankzuchtigen dat op Christelijke leest is geschoeid. De in 1898 verbouwde *Villa Wilhelmina*, waarvan de Heer Kloot directeur is, terwijl als medicus aan de inrichting is verbonden Dr. Moerel te Breda, kan 24 patiënten bevatten. Het verpleeggeld bedraagt er, behalve f 25.— entrée, per drie maanden bij vooruitbetaling f 250 voor de 1e en f 150 voor de 2e klasse. De inrichting heeft een grooten tuin met broeikas en loods, en is mooi gelegen. Over het gesticht bestaat een commissie van toezicht: de Heeren Mr. J. M. Hoog, referendaris aan het departement van waterstaat, handel en nijverheid, te 's-Gravenhage, L. Roosmale Nepveu, gepensionneerd kolonel, adjudant der Koningin in buitengewonen dienst, te Doorn, en Dr. F. van Gheel Gildemeester, predikant bij de Ned. Herv. Gemeente, te 's Gravenhage. Volgens het jaarverslag zijn 81% van de patiënten genezen, wier gemiddelde verblijftijd in de inrichting $6\frac{1}{2}$ maand was.

Behalve Hooghullen en de Villa Wilhelmina bestaat nog een Tehuis voor drankzuchtigen te *Veendam*, zoowel voor vermogenden als mingegoeden. De commissie belast met het toezicht over 't beheer, bestaat uit de Heeren P. J. de Hoop, burgemeester en Dr. Th. Tjabbes te Veendam; Jhr. Mr. O. Q. van Swinderen en Ds. W. Vliegenthart te Groningen; Ds. C. M. W. Plet te Wezep (bij Kampen). Directeur is Ds. J. van Petegem, voorganger der vrije evangelische gemeente. Bij de opname van patiënten moet drie maanden vooruit betaald worden; voor patiënten 2e klasse van het mannelijk geslacht f 70, voor elke maand en gedeelte der maand, die hij langer blijft f 23.33. Voor patiënten van het vrouwelijk geslacht f 70 en voor elke maand langer f 23.33. Voor patiënten 1e klasse moet bij de opname f 120 betaald worden voor 3 maanden, voor elke maand of gedeelte der maand langer f 40. Patiënten die 2 kamers begeeren betalen f 8 per maand meer. Extra bediening wordt bovendien in rekening gebracht.

Nog is er een herstellingsoord voor drankzuchtigen te *Voorst* bij Zutfen. De verplegingskosten bedragen er per jaar f 1000 en f 800, voor minder gegoeden f 600 en f 400 + f 25 entrée, of volgens omstandigheden bij nadere overeenkomst. De patiënten worden er in den regel behandeld door Dr. A. J. van Rhijn of ook door een anderen geneesheer naar keuze. Directrice is Mej. E. de Vries.

Tenslotte moet ik nog noemen het Christelijke Tehuis voor drankzuchtige vrouwen te Hilversum van de Chr. G. O. Vrouwen Unie, waarvan Mevr. V. IJseldijk-Nijland directrice is.

TWEEDE AFDEELING.

GRONDSLAGEN DER DRANKZUCHTIGENVERPLEGING.

Grootte der drankzuchtigengestichten.

Hoe grooter de inrichting is, des te moeilijker is een goed overzicht over 't geheel. Hoe kleiner en intiemer daarentegen de kring is, hoe inniger de omgang met den arts en de beambten, en ook van de verpleegden onderling, des te beter is het voor de patiënten. *Van groot belang is het voor de genezing, dat er gelegenheid en tijd blijft om zich met ieder patiënt in het bijzonder te bemoeien.* Hoewel Colla de voordeelen van een kleine inrichting boven die van een groote inziet en 't met Legrain wenschelijk vindt, dat er hoogstens 60—100 plaatsen zijn, meent hij toch, dat als de staatgestichten om finantieele redenen niet aan die eischen kunnen voldoen, ook in een grootere inrichting veel kan worden bereikt als er maar genoeg medici aan verbonden zijn en de aan 't hoofd staande geneesheer een bekwaam en nauwgezet man is.

Ligging. Bijna alle gestichten ligggen *op het land.* sommige aan de verkeerswegen, andere geheel afgezonderd. Fürer en Genéryie pleiten voor een afgezonderde ligging, ver van elke kroeg verwijderd, om zoo de patiënten voor verleiding te bewaren. Dr. Colla heeft

terecht een andere meening. Als we de patiënten, zegt hij, buiten alle verkeer sluiten, dan zal de overgang uit het gesticht in de oude omgeving een zoo groot onderscheid opleveren, dat 't den genezen drinker veel zwaarder zal vallen zich met zijne nieuwe leefwijze in die oude wereld op zijne plaats te voelen, dan wanneer hij reeds als abstinent verpleegde in 't gesticht had geleerd met andersdenkenden om te gaan. Reeds in de inrichting moet de drinker de gevaren leeren kennen, die hem buiten bedreigen. Daarom meent Colla, dat het gesticht niet te veel buiten 't verkeer moet liggen. *Strenge orde en toezicht zijn van veel meer belang dan een eenzame ligging.* Colla heeft het altijd van groot belang geacht den genezenden drinker, zoodra het eenigszins mogelijk was, nu en dan in het leven en streven van de wereld te brengen, en is zeer tevreden met de daarbij verkregene resultaten.

Ook door den zin voor natuurschoon op te wekken wordt de mensch veredeld en beter gemaakt, daarom moet de inrichting *in een mooie omgeving* liggen. Bij de meeste drankzuchtigengestichten is aan deze voorwaarde voldaan, o.a. bij de Hollandsche inrichtingen Hooghullen en Villa Wilhelmina.

De beste *vorm* is de *paviljoensvorm.* Het gebouw moet omgeven zijn door *landerijen;* is de inrichting alleen voor de beschaafde klassen bestemd, dan is een *tuin* voldoende. Zaakkundigen als Forel, Legrain, Colla, Dr. Ruysch verklaren nadrukkelijk, dat de inrichting *niet door muren* moet worden *afgesloten,* maar een vrijen toegang moet hebben.

In het gesticht, dat natuurlijk van alle voor de

genezing noodige medische hulpmiddelen moet zijn voorzien, moet altijd een werkkamer zijn en vooral ook een zaal waarin godsdienstoefeningen kunnen worden gehouden. Verder moet in elk gesticht een observatie-afdeeling zijn, en een bibliotheek, vooral van werken over:

Geheelonthouding. De behandeling moet in de eerste plaats berusten op geheelonthouding van alle alcoholische dranken. Al is tegenwoordig de verpleging in alle binnen- en buitenlandsche drankzuchtigengestichten op geheelonthouding gebaseerd, niet altijd is dit zoo geweest, en ook thans zijn er nog altijd doktoren, die meenen, dat de drankzuchtigen als ze geen alcohol meer krijgen instorten of delirium krijgen. Zelfs Forel hield vroeger een bekeering tot het matige gebruik van alcohol voor mogelijk. Toen evenwel een patiënt, na driemaal in zijne inrichting te zijn opgenomen en ten slotte als ongeneeselijk te zijn weggestuurd, door de Christelijke geheel-onthoudersvereeniging van het blauwe kruis in haar gesticht werd verpleegd en geheel herstelde, gingen hem de oogen open. Van dien tijd af is prof. Forel geheelonthouder en een der vurigste aanhangers van een geneeswijze, die op geheel-onthouding is gebaseerd.[1])

De specialiteiten op het gebied der drankzuchtigen-behandeling zijn 't er thans allen over eens, dat voor een blijvende genezing der patiënten *geheelonthouding van alle alcoholische dranken absoluut noodzakelijk is.*

---

[1]) p.p. 235—237 van het Bericht über den V^ten internationalen Kongress zur Bekämpfung des Missbrauchs geistiger Getränke, te Bazel gehouden van 20—22 Aug. 1895.

De patiënt zelf moet hiervan geheel worden doordrongen. Hiertoe is het noodig, dat 't geheele personeel van de inrichting, van den aan 't hoofd gestelden arts af, tot de minste beambte toe, zich geheel van alcohol onthoudt. „Pas une goutte de liqueur spiritueuse ne doit franchir le seuil de l' établissement."

Behalve de geheelonthouding speelt bij de genezing der drankzuchtigen de *godsdienst* een groote rol. Forel zegt over Ellikon: „Das Haus wird im religiösen Geiste der Landesreligion, im ernsten Tone und auf streng moralischer Grundlage geleitet, konfessioneller Proselytismus wird aber sorgfältig vermieden, damit Angehörige aller Religionen in ihrem Glauben im Hause sich wohl fühlen können." Legrain gaat zelfs zoover van te beweeren, dat de religieuse invloed „a été l' auxiliaire le plus important du régime abstinent." Tilkowski erkent de goede werking van den godsdienst maar acht een strenge doorvoering van geheelonthouding van meer belang. Colla verwacht in sommige gevallen veel van den invloed der religie. „Der wirkliche Freigeist," zegt hij, „wird so wenig nach geistlichem Zuspruche verlangen, wie er ihm aufgedrängt werden darf. Aber bei vielen Trinkern, namentlich solchen der unteren Stände, denen in den Stürmen, die der Alkoholismus über sie hergeführt hat, der Glauben der Kindheit verblasst ist, wird die religiös-sittliche Beeinflussung Klänge wachrufen, die ihnen Bilder aus besserer Zeit vor die Seele führen und mächtig zur sittlichen Erhebung beitragen.

Der geistlichen Thätigkeit ist also in Trinkeranstalten ein weiteres Feld eröffnet als sonst in Kranken-

häusern. Beschränkt sie sich hier im wesentlichen auf Seelsorge und gottesdienstliche Verrichtungen, so wartet dort des Geistlichen neben beiden das fruchtbare Amt des Seelenarztes im reinsten Sinne des Wortes."

De 3e hoofdvoorwaarde voor een goede drinkerbehandeling is *strenge tucht* en *arbeid*, liefst lichamelijke en in de open lucht, niet alleen als voortreffelijk middel om eetlust op te wekken en een gezonden slaap te bevorderen, maar ook als opvoedingsmiddel. „Sind die Trinker doch," zegt Colla, „zumeist Menschen, die an keine Arbeit mehr gewöhnt sind, teilweise solche, die ernste Arbeit nie kennen gelernt haben; die Anstalt ist daher der geeignetste Ort, sie wieder an Arbeit zu gewöhnen. Auch kommt der Umstand nicht unwesentlich mit in Betracht, dass die Trinker an sich selbst den Nutzen der Enthaltsamkeit für ihre Arbeitskraft kennen lernen, dass sie wieder anfangen, sich selbst und ihre Arbeitskraft zu schätzen, dass sie Vertrauen fassen zu sich, und ihr Verlangen, mit ihrer Hände Werk für sich und die ihrigen zu sorgen, geweckt wird."

Strenge tucht moet er zijn in de drankzuchtigengestichten. De alcoholisten moeten boven zich een welwillend, maar vast gezag voelen, zegt Legrain. Een militaire orde moet heerschen in de inrichting; voor ieder uur moet arbeid en ontspanning streng zijn voorgeschreven. Op de drankzuchtigen, die meest een ongeregeld leven achter zich hebben, werkt dit uiterst heilzaam.

Nagenoeg alle deskundigen, zooals Baer, Legrain, Schmitz, Gerényi, Tilkowski, Colla en Flade, bij ons te lande o.a. Dr. Ruysch, eischen aan 't hoofd van

het drankzuchtigengesticht een medicus. Alleen Forel is van een andere meening, hoofdzakelijk omdat hij bang is, dat een bekwaam arts de leiding van zulk een inrichting iets te gerings zal vinden, en men dus geen flinken dokter zal kunnen krijgen, genegen om als directeur van zulk een gesticht te fungeeren.

Volledigheidshalve een enkel woord over de taak van zulk een geneesheer-directeur, zooals Dr. Colla die opvat. Vooreerst heeft hij te zorgen voor de gewone ziekenbehandeling. Verder houdt hij geneeskundig toezicht op de beterende drinkers, die weer tot werken in staat zijn. Hierbij mag hij, ook al is de inrichting zoo uitgebreid, dat hij ieder patiënt slechts vluchtig ziet, toch geen enkel individu uit het oog verliezen, waartoe natuurlijk een groote hoeveelheid praktische menschenkennis noodig is. Hoogstens 50—60 drinkers mogen onder toezicht van één dokter staan.

Behalve door een geestelijke moet, als de grootte van 't gesticht het vordert, de leider worden bijgestaan door een *opzichter* en door een *deskundige voor het landbouwbedrijf*, die niet alleen een goed landbouwkundige, maar ook een goed koopman moet zijn om de producten, die er meer worden geproduceerd dan voor het gebruik der verpleegden noodzakelijk is, voordeelig van de hand te kunnen doen.

Den geneesheer moet ter zijde staan een *hoofdverpleger*. Hoe belangrijk de rol is van dezen „Hausvater" hebben we bij de behandeling der Zwitsersche gestichten gezien.

Het *bewakingspersoneel* moet niet te talrijk zijn: op elke 25 verpleegden 1, in de afdeelingen voor zieken 1 op de 6 of 7.

Hirsch is tegen inrichtingen, waarin zoowel mannen als vrouwen worden opgenomen, in tegenstelling met Forel en ook Colla. Onbehoorlijkheden, zegt deze, kunnen, waar toch het personeel zoowel uit mannen als vrouwen bestaat, ook door scheiding der verpleegden naar 't geslacht niet voorkomen worden. En het *samenzijn van mannen en vrouwen in eenzelfde inrichting* biedt 't groote voordeel, dat de mannen veel zindelijker en gemanierder worden en meer gewend aan het leven in de wereld, dat ze toch bij 't verlaten van de inrichting weer moeten leiden. Natuurlijk moeten er *afzonderlijke gebouwen* zijn voor mannen en voor vrouwen.

Er zijn *drankzuchtigen die niet genezen kunnen worden.* Dezen behooren niet in een sanatorium thuis, daar er geen storender en lastiger elementen voor de drinkerbehandeling zijn dan die zielszieken, die voor geen invloed ten goede vatbaar en buiten staat tot eenige verbetering, niet slechts elke poging tot hunne eigene genezing verijdelen, maar ook door hun slecht voorbeeld de genezing van anderen moeilijk maken. Terwille van de geneeselijke drinkers moeten deze onverbeterlijken dus van de overige patiënten afgescheiden worden. Legrain wil hiertoe het drankzuchtigengesticht verdeelen in twee afdeelingen, een voor geneeselijke en een voor ongeneeselijke patiënten. Forel, Smith, Ladame en Bollmann verlangen *afzonderlijke inrichtingen voor ongeneeselijke drankzuchtigen.* Forel onderscheidt de alcoholisten met 't oog op hunne praktische behandeling in vier categoriën. Tusschen die categoriën zijn evenwel overgangen. Men moet daarom altijd de zachtste en meest lichte wijze van behandeling beproeven

alvorens over te gaan tot de strengere en tot de langdurige of definitieve opsluiting. Die categoriën zijn dan:

a. Betrekkelijk lichte gevallen van alcoholisme, waarin het lid worden van een geheelonthoudersvereeniging voldoende is voor de kuur. Men kan hiermee nooit vroeg genoeg zijn om zoo de zwaardere middelen onnoodig te maken. Men moet dus de geheelonthoudersvereenigingen zooveel mogelijk helpen inplaats van ze tegen te werken.

b. Ernstiger gevallen, die nog genezen kunnen worden. Voor deze gevallen dienen de drankzuchtigensanatoria.

c. De krankzinnige alcoholisten moeten in krankzinnigengestichten worden geplaatst, als ze te genezen zijn tijdelijk, totdat ze in een sanatorium voor drankzuchtigen worden overgebracht, voorgoed als ze ongeneeselijk zijn. Zijn ze niet gevaarlijk, dan kunnen ze thuis blijven, mits ze geen alcohol krijgen.

d. De ongeneeselijke alcoholisten, gevaarlijke misdadigers, met wien men niets meer kan worden, noch als ze in vrijheid blijven, noch als ze in inrichtingen voor geneeselijke alcoholisten worden verpleegd, en die in de krankzinnigengestichten zelve erger worden en anderen erger maken.

Die ongeneeselijke alcoholisten kunnen een totale vrijheid van handelen niet verdragen en voelen dat vaak zelve. Zoodra ze in de maatschappij zijn, doen de zwakheid van hun wil en van hunne rede, de heftigheid van hunne oogenblikkelijke begeerten hen zonder

uitzondering terugvallen in hun leven van ondeugd en misdaad. Die ongeneeselijke alcoholisten kunnen verder geen alcohol verdragen „qui est le pire agent excitateur et renforçant de leurs mauvaises actions."

Onder een strenge maar humane tucht, die hen tot voortdurenden arbeid dwingt, hunne vrijheid beperkt en het gebruik van alcoholische dranken geheel uitsluit, bewerkt men langzamerhand een groote verbetering in het gedrag van die ongeneeselijke drankzuchtigen. Zelfs kan men na verloop van 1 of 2 jaren tot een betrekkelijke genezing komen. Men moet hen dan na hun ontslag in een omgeving plaatsen, waar die gewoonten van arbeid en alcoholonthouding kunnen worden voortgezet zonder teveel verleiding en slechte invloed. Uit dit alles nu trekt Forel de volgende conclusiën:

1⁰. Men moet den krankzinnigen, gevaarlijken en blijkbaar ongeneeselijken alcoholist gelijkstellen met andere soortgelijke krankzinnigen.

2⁰. Beiden moeten van ambtswege, ook tegen hun wil, in hunne vrijheid van handelen beperkt worden, en wel door: *a.* plaatsing in een speciaal en geschikt asyl, *b.* curateele, *c.* toezicht van de politie of andere autoriteit.

3⁰. Beiden moeten worden onderworpen aan de geheelonthouding van alcoholische dranken, tenminste in de speciale asylen, die, zullen ze niet geheel hun doel missen, van ambtswege het gebruik van alle alcoholische dranken aan hun geheele personeel moeten verbieden.

4⁰. Men moet aan de plaatsing in deze asylen elk onteerend karakter ontnemen, het moet dus geen ver-

oordeeling door den rechter, maar een administratieve maatregel zijn.

Voor deze ongeneeselijke alcoholisten moet een *asyl* gesticht worden, waar landbouw en industrie worden beoefend, dat zich dus zelf onderhoudt en den staat niets kost, want die menschen kunnen werken, werken is zelfs zeer goed voor hen. Er moet een *afzonderlijk asyl* zijn *voor mannen en voor vrouwen*. Die beide inrichtingen moeten evenwel zoo dicht bij elkaar liggen, op een afstand van 4—8 K.M., dat ze van elkanders werk kunnen profiteeren.

Het asyl moet *op het land* gelegen zijn, zoo *ver* mogelijk *van elk bevolkingscentrum*.

Ook voor deze gestichten is de beste vorm de *paviljoensvorm*. Ieder paviljoen moet een hoofdopzichter hebben en mag hoogstens 50 verpleegden bevatten. De inrichting van de verschillende paviljoens moet afhangen van het gedrag der gedeteneerden. Voor de gevaarlijkste patiënten moet er een paviljoen zijn met cellen en met alle voorzorgen tegen gewelddadigheden zooals in een krankzinnigengesticht of een gevangenis. Een ander paviljoen moet hun, die altijd ontvluchten willen, zonder overigens gevaarlijk te zijn, dit verhinderen. Dan moet er een paviljoen zijn om de lijders aan een besmettelijke ziekte in af te zonderen, en eindelijk een zoo open en vrij mogelijk paviljoen voor de niet-gevaarlijke verpleegden, wier gedrag goed is, en voor wien de gewone orde, tucht en onthouding van het asyl voldoende zijn.

Er moet gelegenheid zijn om verschillende soorten van *nijverheid* te beoefenen: weven, schoenmaken,

schrijnwerken, boekdrukken enz. Bovendien moet veel zorg besteed worden aan den *landbouw*.

De *leiding* van het asyl moet berusten bij een ervaren en toegewijd *zielkundige*, die de verschillende individuen naar hun aard en hunne meer of mindere gevaarlijkheid weet bijeen te brengen of te scheiden. De gescheiden paviljoens zullen hierbij van groot nut zijn.

Er moet een *commissie van toezicht* zijn over deze asylen, waarin zoowel krankzinnigendoktoren, criminalisten en directeuren van strafinrichtingen, als deskundigen over het onthoudingsvraagstuk moeten zitten.

Voor de oprichting van zulk een asyl is *staatshulp* onmisbaar.

Op hetzelfde congres, waarop Forel dit alles in het licht stelde,[1]) heeft ook Dr. Colla zich voor de stichting van afzonderlijke inrichtingen voor ongeneeselijke alcoholisten verklaard.

Moet *de staat* gestichten voor drankzuchtigen oprichten of moet dit worden overgelaten aan het particuliere initiatief? Volgens Erlenmeyer[2]) heeft de staat absoluut geen verplichting tot het oprichten van sanatoria, van welken aard ook. Ook Forel en Smith zijn niet voor de oprichting van drankzuchtigengestichten van staatswege. De meeste deskundigen denken er anders over. Het door particulieren opgerichte sanatorium, zeggen ze, is dikwijls een middel tot

---

[1]) 7e internat. congr. tegen 't misbr. v. alc. dr. te Parijs 1899.

[2]) „Die Entmündigung wegen Trunksucht nach dem bürgelichen Gesetzbuch" von Dr. Albrecht Erlenmeyer, Coblenz & Leipzig 1899.

speculatie. In den regel zullen er daarom slechts drinkers uit de bezittende klassen in worden opgenomen. Bovendien bestaat er groot gevaar, dat de tucht er slecht is

„Selbst der oberflächlichste Vergleich", zegt Gerényi, „des High Shot House (private inrichting) mit dem Dalrymple Home (stichting van de Homes for Inebriates Association) bestätigt die Richtigkeit des bei Errichtung des letzteren aufgestellten Grundsatzes, dass die Rücksichtnahme auf das finanzielle Ergebnis bei Betrieb einer solchen Anstalt unbedingt, ob nun mit Absicht oder nicht, eine Lockerung der Disciplin mit sich bringt".

Bij ons te lande heeft Dr. Ruysch zich altijd verklaard voor particuliere gestichten. Wel is het goed, dat de staat, om armoede en kapitaalverlies voor ziekte en onderstand te voorkomen, finantieelen en moreelen steun schenkt, en voor de armlastige ongeneeselijke en gedegenereerde patiënten zorgt. Mr. Goeman Borgesius heeft indertijd, toen hij zijn bezoek aan Lintorf beschreef en voor de stichting van drankzuchtigengestichten ook in ons land ijverde, een eenigszins afwachtende houding aangenomen en zich voorloopig voor het particuliere initiatief verklaard. Overigens is men hier zoowel als in 't buitenland meest voor *oprichting van gestichten van staatswege.* Ik geloof terecht. Immers de staat heeft groot belang bij een bestrijding der drankzucht, dus ook bij de genezing en interneering der drinkers. Nu kost dat den staat wel veel, maar daar staat tegenover, dat in de drankzuchtigengestichten velen worden geplaatst, die anders toch ten laste van

den staat zouden komen, als armen, krankzinnigen of gevangenen. Door de genezing van de drankzuchtigen zal de staat het aantal armen en zieken, die steun behoeven, verminderen, de belastingbetalende bevolking daarentegen vermeerderen. De oprichting door den staat van drankzuchtigengestichten is dus niet zoo geheel en al improductief.

Evenals bij ons Dr. Ruysch is ook Professor Forel tegen oprichting der gestichten van staatswege, wel voor finantieelen steun van den staat. Forel zegt, dat alle staatsgestichten totnutoe fiasco gemaakt hebben, wat voor een deel het gevolg is van het meespreken van vele personen en autoriteiten, bij wie politieke en andere belangen mee een rol spelen, waardoor een voordeelig beleid onmogelijk wordt. Uit de berichten der inrichtingen blijkt evenwel, zegt Dr. Colla, dat de slechte resultaten der staatsgestichten veeleer gevolg zijn van verkeerde beginselen der leiders zelven dan van storende invloeden van buiten. Men had onder de leiding van niet-medici groote fouten begaan. Waar een doelmatige behandeling werd toegepast, bleven ook de gewenschte resultaten niet uit. Dus niet de staatsinrichtingen op zichzelve, maar verkeerde organisatie er van is de oorzaak der slechte resultaten. Fouten in de leidingsbeginselen kunnen natuurlijk ook in andere gestichten worden gemaakt. Worden de staatsgestichten ingericht, vrij van bureaucratische en kleingeestige inzichten, alleen lettend op de praktische behoefte, met een uitgestrekte verantwoordelijke bevoegdheid van den leider op medisch en administratief gebied, dan zullen de bedenkingen, die nu nog van vele kanten tegen de

oprichting van staatsgestichten worden geopperd, kunnen wegvallen.

„Die Thatsache, dass der Staat Trinkeranstalten unterstützt oder selbst Anstalten errichtet, ist von ausserordentlichem Werte dafür, das Volk aufzuklären und die Bewegung für Errichtung von Anstalten volkstümlich zu machen. Aufklärung über die Frage der Trinkerbehandlung wird mit der Zeit die Gleichgültigkeit brechen, mit der die meisten Menschen dem Alkoholismus gegenüberstehen. Die Bestrebungen der Enthaltsamkeits- und Mässigkeitsvereine bedürfen hierin regster staatlicher Förderung. Es sollten aufklärende Schriften besonders über die Heilung der Trunksucht in Massen verbreitet werden; es sollte ferner in Vorträgen ganz besonders auf die Notwendigkeit der Errichtung von besonderen Anstalten für Trinker hingewiesen werden. Es wird dan allmählich das Interesse weiterer Kreise für diese so wichtige Sache geweckt werden und besonders wird hier der Privatwohlthätigkeit, die oft ihre Gaben in gut gemeinter, aber wenig praktischer Weise anwendet, ein Weg gewiesen werden, auf dem sie Grosses leisten kann"[1])

Tegen de *dwangsgewijze genezing* worden zoowel van medische als van juridische zijde bezwaren ingebracht. Een gedwongen interneering, heet het, is een inbreuk op de vrijheid van het individu. „Liberty to the subject", zegt Kerr, „to do what? To commit suicide, not so speedily but as surely as by potion, steel or

---

[1]) Colla. „Die Trinkerversorgung unter dem Bürgerlichen Gesetzbuche."

cord; to harrass, humiliate and disgrace home, family, and husband. This is not liberty but license; license as hideous as liberty is beautiful."

Velen zijn bang voor onrechtmatige opsluiting. Ook dit bezwaar is een denkbeeldig en wordt door Colla aldus weerlegd: Bij de gedwongen plaatsing van krankzinnigen in gestichten zijn er toestanden, die slechts een krankzinnigenarts goed inziet, terwijl de geheele omgeving van den zieke misschien geen denkbeeld heeft van de hevigheid van zijn lijden. Wat drankzucht is weet ieder en hier zal men altijd een massa getuigenissen van leeken bij de hand hebben. Waarom zou dan een dwangsgewijze behandeling van drankzuchtigen niet geoorloofd zijn, als ze bij krankzinnigen, waar men 't vaak met het rapport van een enkelen deskundige doen moet, is toegelaten? *Hoe meer drankzuchtigen zich vrijwillig in een sanatorium laten behandelen, des te beter* natuurlijk. *Maar we moeten ook zorgen voor die alcoholisten, die door gebrek aan inzicht in hun toestand er niet toe kunnen besluiten vrijwillig in de inrichting te gaan.* Zij alleen hebben wettelijke hulp noodig, niet die anderen, die vrijwillig zich in sanatoria laten behandelen.

Bij zijn bezoek aan Lintorf hoorde Mr. Goeman Borgesius van Hirsch, dat de patiënten in den regel een verblijf van minstens een jaar noodig hebben. ,,Daarmede is echter volstrekt niet gezegd, dat allen ook werkelijk een jaar blijven. Een vrij groot deel vertrekt vroeger, de een omdat hij heimwee heeft of naar zijn zaken verlangt, een ander, omdat hij zijn dorst niet langer kan bedwingen, een 3e omdat hij zijn kracht

overschat, een 4e omdat hij zich in het gesticht begint te vervelen." [1]) Moet men die menschen nu maar laten gaan om zich en de hunnen in 't verderf te storten? En pleit ook niet het volgende uit de ondervinding van den leider van Lintorf voor dwangsgewijze interneering?: „Dat personen, die nog slechts in de eerste drankperiode zijn, zich laten opnemen, is natuurlijk uitzondering; verscheidene zijn zelfs reeds zoover, dat terstond bij de opname het delirium tremens hen komt overvallen, maar aan den anderen kant spreekt het van zelf, dat niet allen, die zich aanmelden, even diep gezonken zijn, en nu krijgt men in den regel in het asyl voor mingegoeden de allerergste drinkebroers, omdat voor hen, die hun eigen kost moeten verdienen, het gesticht het allerlaatste toevluchtsoord is. Een meer gegoede wordt nog soms door zijn familie naar Lintorf gezonden, uit vrees dat het erger zal worden, maar een mingegoede gaat niet, voordat het zoo erg is, dat men volstrekt geen raad meer met hem weet." [2])

Terecht houdt dan ook Mr. J. W. Belinfante [3]) de dwangsgewijze interneering der drankzuchtigen in sanatoria voor „even noodzakelijk als de dwang der quarantaine ter voorkoming van buitenaf komende ziekten. De alcoholist moet maar niet zijn wil, door drank verzwakt, mogen volgen. Een drenkeling heeft

---

[1]) Mr. H. Goeman Borgesius. „Een bezoek aan een dronkaardsasyl." p. 234.

[2]) t. a. p. p. 238

[3]) Op het nationale congres in Leiden.

er niet veel aan, of men hem al toeroept, uit het water te komen; den drankzuchtige baten goede raadgevingen evenmin. De tijdelijke dwang heeft juist ten doel, de vrijheid op hechter grondslagen te vestigen."

———

DERDE AFDEELING.

ONTWERP VAN EEN DRANKZUCHTIGENWET.

ART. 1. Door den staat wordt minstens één sanatorium en minstens één asyl voor drankzuchtigen opgericht.

ART. 2. Andere dan door den staat opgerichte drankzuchtigengestichten behoeven koninklijke goedkeuring. Ze staan onder voortdurend staatstoezicht.

ART. 3. Aan het hoofd der drankzuchtigengestichten staat steeds een psychiatrisch gevormd medicus.

ART. 4. Op aanvraag van de bloedverwanten, de(n) echtgenoot, het openbaar ministerie of op eigen verzoek, kunnen door den burgerlijken rechter naar een drankzuchtigensanatorium worden verwezen:

a. zij, die een gewoonte maken van het misbruik van alcoholische dranken.

b. zij, die tengevolge van alcoholmisbruik in een krankzinnigengesticht zijn opgenomen, doch hunne verstandelijke vermogens hebben teruggekregen.

ART. 5. Alle verzoeken tot plaatsing in een drankzuchtigensanatorium volgens art. 4 moeten worden ingediend bij de rechtbank van het arrondissement der woonplaats van den drinker.

Woont hij in het buitenland, dan moet de aanvraag worden gericht tot de rechtbank van zijne laatste woonplaats in Nederland.

ART. 6. De daadzaken, waaruit van de in art. 4*a* vermelde gewoonte kan blijken, moeten bij het verzoekschrift bepaaldelijk worden opgegeven en worden bevestigd noor een geneeskundige verklaring.

ART. 7. De rechtbank zal hem, wiens plaatsing in een drankzuchtigensanatorium is verzocht, moeten ondervragen. Is hij buiten staat zich te verplaatsen, dan zal de ondervraging in zijne woning moeten geschieden, door een of meer daartoe benoemde rechters, door den griffier vergezeld, en in alle gevallen in tegenwoordigheid van het openbaar ministerie.

De ondervraging zal niet vroeger kunnen plaats hebben, dan nadat het verzoekschrift aan hem, wiens plaatsing is verzocht, zal zijn beteekend.

ART. 8. Het vonnis op een verzoek om plaatsing in een drankzuchtigensanatorium, zal niet anders dan op een openbare terechtzitting kunnen worden uitgesproken, na verhoor of behoorlijke oproeping der partijen, en op de conclusiën van het openbaar ministerie.

ART. 9. De ondervraging van art. 7 is niet noodig

als iemand zijn eigen plaatsing in een drankzuchtigensanatorium aanvraagt.

ART. 10. Alle vonnissen waarbij verwijzing naar een drankzuchtigensanatorium worden gelast, zullen vanwege de verzoekers, binnen tien dagen aan de wederpartij moeten worden beteekend.

ART. 11. De machtiging tot plaatsing in een drankzuchtigensanatorium volgens art. 4*b* volgt na een verklaring van den geneeskundige van 't krankzinnigengesticht, dat de patiënt zijne verstandelijke vermogens heeft teruggekregen, doch dat voor een geheele genezing een verblijf in een drankzuchtigensanatorium noodzakelijk is.

ART. 12. Ongeneeselijke drankzuchtigen kunnen in een drankzuchtigenasyl worden opgenomen.

De Artt. 5—10 zijn hier van toepassing.

ART. 13. Inplaats van het derde en vierde lid van Art. 453 Wetboek van Strafrecht komt de volgende bepaling:

Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen jaar is verloopen, sedert de veroordeeling wegens tweede of volgende herhaling onherroepelijk is geworden, wordt de schuldige veroordeeld tot plaatsing in een drankzuchtigengesticht.

ART. 14. Aan Art. 37 van het Wetboek van Strafrecht wordt een derde lid toegevoegd, luidende als volgt: Is de ontoerekenbaarheid geheel of gedeeltelijk een gevolg van alcoholmisbruik,

dan kan de rechter hem veroordeelen tot plaatsing in een drankzuchtigengesticht. [1])

ART. 15. Aan het tweede lid van art. 46 van het Wetboek van Strafrecht wordt het volgende toegevoegd: Inplaats van tot hechtenis kan de schuldige ook worden veroordeeld tot plaatsing in een drankzuchtigengesticht.

ART. 16. De plaatsing in een drankzuchtigenasyl geschiedt voor onbepaalden tijd, die in een sanatorium voor hoogstens twee jaar.

ART. 17. In een drankzuchtigensanatorium mogen krankzinnigen en epileptici alleen dan worden opgenomen, als hunne kwaal het gevolg is van alcoholmisbruik, en het te verwachten is, dat ze bij verpleging in zulk een sanatorium spoedig zullen herstellen.

Drankzuchtigen, die in het sanatorium krankzinnig worden, moeten, als de krankzinnigheid niet een voorbijgaande alcoholistische storing is, terstond naar een krankzinnigengesticht worden overgebracht.

ART. 18. De drankzuchtigen worden uit het sanatorium ontslagen:

1e. bij volkomen herstel.

2e. bij ongeneeselijkverklaring. De toestemming van het openbaar ministerie is hier noodig.

---

[1]) Zie Tijdschr. voor Strafr. 1893. Mr. J. Kruseman. Strafrecht en Alcoholisme.

3e. na een onafgebroken verblijf van 2 jaar in het gesticht.

4e. in het geval van art. 16 tweede lid.

ART. 19. Van elke opname en elk ontslag moet binnen 24 uren bericht worden gezonden aan het openbaar ministerie van de rechtbank onder wier ressort het drankzuchtigengesticht is gelegen.

ART. 20. De kosten van de plaatsing in een drankzuchtigengesticht zijn voor rekening van den verpleegde. Is deze onvermogend dan zijn ze ten laste van den staat.

ART. 21. Gedurende het verblijf in een drankzuchtigengesticht is de verpleegde verstoken van de vaderlijke macht. Wordt hij ongeneeselijk verklaard, dan blijft hij uit deze macht ontzet.

ART. 22. Art. 20 is niet van toepassing op hen, die vrijwillig zich in een sanatorium laten behandelen.

ART 23. Wie een verpleegde in een drankzuchtigensanatorium alcoholische dranken verschaft, hem bij de verkrijging er van behulpzaam is of zulke dranken in het gesticht binnensmokkelt, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste . . . jaren.

ART. 24. Wie een verpleegde in een drankzuchtigensanatorium bij zijne vlucht uit dat gesticht behulpzaam is, of hem tot de vlucht aanzet, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste . . . jaren.

ART. 25 Een a. m. v. b. regelt de inrichting der

drankzuchtigengestichten, het staatstoezicht op dezelve en bepaalt tevens aan welke vereischten de niet door den staat opgerichte dergelijke gestichten moeten voldoen om de koninklijke goedkeuring te verkrijgen.

VIERDE AFDEELING.

GEVANGENIS-DRANKZUCHTIGENGESTICHT.

In de „Jahrbücher für Kriminalpolitik und innere Mission" van 1899 staat een stuk van Dr. Wilhelm Bode over „Die Mässigkeitssache und der Gefangene", dat ik de moeite waard vind hier te behandelen. Het stuk van Bode behandelt de vragen: hoe werkt de gevangenis tegen de drankzucht, in hoeverre is de gevangenis een dankzuchtigensanatorium, in hoeverre kan ze een worden?

Het groote belang van een goed antwoord op deze vragen zal ieder duidelijk zijn, die weet welk een groot aantal delicten onder den invloed van sterken drank worden begaan, welk een hoog percentage der gevangenen drankzuchtig is. Want al is de toestand hier misschien niet zoo als in Pruisen, waar een inspecteur van het gevangeniswezen, geheim Ob. Reg. Rat Illing, zeggen kon, dat „nach den Erfahrungen der deutschen Strafanstaltsbeambten der grösste Teil der zur Untersuchung kommenden Vergehen und Verbrechen eine direkte oder indirekte Folge des Genusses geistiger Gertänke" is, waar zijn opvolger, Dr. Krohne, op grond van zijne twintigjarige ervaring in Oldenbuig, Sleeswijk-Holstein,

Hessen en Brandenburg zelfs verklaarde, dat „70 v. H. aller Vergehen und Verbrechen mehr oder weniger in ursächlichem Zusammenhange mit dem Branntwein" staan, toch is ook in ons land het aantal alcoholisten in de gevangenissen zoo groot, dat het van groot belang is te weten in hoever deze patiënten er van hunne ziekte kunnen worden afgeholpen, m. a. w. hoe het mogelijk is de gevangenis zooveel mogelijk het karakter te doen krijgen van een drankzuchtigensanatorium.

Nu wordt in de gevangenis den drinkers alcohol geheel onthouden, ze krijgen er een voldoende voeding, die niet het verlangen naar alcohol prikkelt, moeten werken, zijn alleen met zichzelven, onttrokken aan alle verleiding, staan onder zedelijken en godsdienstigen invloed en worden gewaarschuwd tegen den brandewijn. Men zou dus meenen, dat ook de gevangenis evenals het drankzuchtigensanatorium 25—33$^0/_0$ van de verpleegde drinkers geheel van hunne drinkgewoonten afbrengt, vooral van hen, die er langer zijn dan 't in het sanatorium gebruikelijk is. Dat de werkelijkheid zoo geheel anders is komt voornamelijk doordat de gevangenissen nòch door de ambtenaren, die er aan zijn verbonden, nòch door de gevangenen, als drankzuchtigensanatoria worden beschouwd. Dit moet anders worden. De gevangenissen zijn toch, moeten althans zijn, ook opvoedings- en verbeterhuizen. Hoe meer men de misdadigers als zieken beschouwt, des te meer zal men een arbeid voor hen wenschen, die hunne belangstelling wekt en die ze met genoegen doen, voornamelijk arbeid in de frissche lucht, in den tuin en op het veld.

Den gevangenen moet geheelonthouding worden geleerd, want drinkers kunnen slechts door den overgang tot geheelonthouding van hun hartstocht worden genezen, matig drinken gelukt hun toch niet op den duur. Deze leer kan den gevangenen worden gegeven door hunne lektuur, door gesprekken van de geestelijken en de andere gevangenisambtenaren en door voordrachten. In vele Duitsche gevangenissen liggen reeds geheelonthoudingsgeschriften.

In den zomer van 1898 is aan den Pruisischen minister van binnenlandsche zaken het verzoek gericht, Dr. Bode toe te staan voorlezingen over de drankzucht in de gevangenissen te houden. Hij is toen aangewezen om bij wijze van proef in de gevangenissen te Lünenburg en Celle te spreken. Of dit helpt? Hooren we wat reeds Freiherr von Seld schrijft, die in de vesting Minden de militaire gevangenen in hunne donkere onderaardsche gewelven bezocht. „Die weningen düstern Lampen warfen einen ungewissen trüben Schein auf die trotzigen Gestalten, die in regungsloser Haltung vor mir standen und die, obleich keine Miene zuckte, dennoch durch ihre Blicke mich verhöhnten. Man sah es ihnen an, dass sie diesen Ausdruck festhalten wollten, ... aber ihr Herz. trat zuletzt doch in ihr Auge, und als wir nach einigen Stunden uns trennten, da drückten, da pressten sie mir die Hände . . . . Drei Jahre später trat ein Mann in meine Stube und sagte, ich würde ihn wohl nicht mehr kennen, ich hätte ihn in Minden besucht, da er als degradierter Unteroffizier dort eine fünfjährige Strafzeit abgebüsst. Nachdem ich von ihnen geschieden, hätten sie sich alle unter einander

besprochen und hätte jeder einzelne gestanden: der Mann meints gut mit uns, der Mann hat Recht! Ja, es ist wahr, wir wären alle nicht hier, wenn es keinen Branntwein gäbe! und auch das hatten sie eingesehen, dass sie nach ihrer Befreiung von neuem wieder in ähnliches Unglück geraten würden, wenn sie von neuem zur Flasche griffen. Wir durften, sagte mir der Unteroffizier, für unsern Ueberverdienst nur täglich ein halbes Achtel Branntwein kaufen, aber wir beschlossen einstimmig von dem Tage an keinen Tropfen mehr zu trinken und wir habens gehalten, und als meine Strafzeit zu Ende ging, sagten die andern: „Du gehst nun nach Berlin, da musst du auch nach Potsdam gehn und den Mann besuchen und ihn grüssen von uns und ihm sagen, was wir gethan haben. Das wird ihn freuen und bitte ihn, dass er uns wieder besucht."

Seld heeft hen werkelijk weer bezocht, de ontvangst was een geheel andere dan de eerste maal en de aan 't hoofd staande ambtenaren bevestigden hem, dat de gevangenen hunne gelofte van geheelonthouding trouw hadden gehouden.

De gevangenisdirekteuren, met wien Seld later nog in mondelinge of schriftelijke aanraking kwam, voornamelijk die van Halle, Munster, Graudenz en Sonnenburg waren allen het er over eens, dat in den eersten tijd na zijn verblijf onder de gevangenen bijna in het geheel geene vergrijpen waren voorgekomen en dat zij, die anders weerspannig waren, nu volgzaam waren geworden, en ze verzochten hem de inrichtingen vaker te bezoeken. Oberstlieutenant A. D. von Knobels-

dorff zet thans het werk van Seld voort evenals Bode.

Komt de gestrafte uit de gevangenis, dan is er groot gevaar voor een weer vervalling in zijne drinkgewoonte. De behoefte om een onaangename stemming te verdrijven, een ellendigen toestand een oogenblik te vergeten, is de hoofdoorzaak van alle alcoholmisbruik. Geen wonder dus, dat de ontslagen gevangene, die zich als een geschandvlekte voelt, als een mensch van de allerlaagste soort, die nog geen nieuw tehuis heeft, zich den grooten stemmingsverbeteraar en fabrikant van illusiën, alcohol, in de armen werpt. Bovendien komt de ontslagene zoo licht in slecht gezelschap. Fatsoenlijke lui willen niets met hem te maken hebben, zoodat hem vaak niets overblijft dan het liederlijke gezelschap van zuipers, boemelaars en lichte vrouwen. De gevangenen moeten daarom terdege worden voorbereid op het uur van hun ontslag. Ook op hunne verwanten moet worden gewerkt, opdat ze aan de deur van de gevangenis door goede raadgevers worden ontvangen en in den eersten tijd bizonder op hen wordt gelet.

In Engeland gebeurt dit hier en daar. Den babtistischen geestelijke F. B. Meyer vroeg eens in Leicester een meisje haren vader uit de gevangenis af te halen en ernstig met hem te spreken. Hij had niet veel lust in dit ongewone werk en was blij van den portier te hooren, dat de man nog niet werd ontslagen. Meyer bleef evenwel voor de gevangenis staan om naar het ontslag van andere gevangenen te zien. Weldra werd een deur in de groote, met ijzer beslagene poort geopend. Een man kwam er uit, die zenuwachtig om zich heen

zag, als was hij bang voor het komen in de vrijheid. Maar al spoedig kwamen hem twee vrouwen tegemoet, begroetten hem, hielpen hem een overjas aandoen en gingen met hem in de kroeg, die juist tegenover de gevangenis ligt. Intusschen was een andere man uit de kleine deur geslopen, maar niemand kwam om hem te begroeten; hij wist blijkbaar niet waarheen hij gaan zou; na zich korten bedacht te hebben trad ook hij de kroeg binnen. Naast dominee Meyer stonden een paar arbeiders, die er ook naar zagen. Meyer vroeg hun: gaat dat hier elken morgen zoo?" „Ja." antwoordden ze, „meestal." „Maar," zei Meyer, „als iemand uit de deur van zijne gevangenis komt en deze kroegdeur ingaat, dan komt 't mij voor, alsof hij de gevangenis door de voordeur verlaat en door de achterdeur weer binnensluipt. Want ik meen, dàt de kroeg de achterdeur is van de gevangenis." „Ja", antwoordden ze, „wat zal zoo'n kerel echter doen? Als hij daaruit komt, waar zal hij dan anders heengaan? Waar wil men hem dan anders hebben? Dit antwoord viel bij dominee Meyer in goede aarde. „Dat is waar," dacht hij, „maar 't zal niet waar blijven." En hij ging naar de gevangenis, schelde, liet zich bij den direkteur aandienen en verzocht hem om vergunning iederen morgen de gevangenen, die ontslagen werden, af te halen en naar een melksalon in de buurt te brengen. De direkteur vond dat dadelijk goed. Hij sprak nu de vier personen, die ontslagen zouden worden, in de gevangenis aan, waarschuwde hen tegen de kroeg en noodigde hen uit tot een goed ontbijt in het melksalon. Ze zagen hem eerst wantrouwend aan, maar gingen toch mee. De

eenigszins verwonderde ondernemer bracht weldra thee en koffie met brood, boter en vleesch. Hij had er niets op tegen, dat die gasten elken morgen zouden komen, daar juist om dezen tijd het huis altijd leeg was. Doet ge dat op uw eigen risico, vroeg de jonge eigenaar, en toen dominee Meyer antwoordde: „Ik weet nog niet wie mij helpen zal", haalde de jonge man een groot zilverstuk voor den dag: „Als ge niet te trotsch zijt om 't aan te nemen, zou ik wel de eerste bijdrage willen geven."

Meyer heeft gedurende zijn verblijf in Leicester 4500—5000 mannen en vrouwen uit de gevangenis in dit melksalon „the welford" gebracht, heeft hun te eten gegeven, hen met raad en daad bijgestaan en heeft velen van hen de schriftelijke gelofte afgenomen van geheelonthouding, zooals dat in Engeland gebruikelijk is. Verscheidene van zijne beschermelingen zijn geheelonthouder gebleven en zijn geachte leden geworden van de maatschappij. Toen hij eens in een dorp, tamelijk veraf, een gastpreek hield, wachtten hem na afloop drie mannen op, die door hem waren gered en hem nu wilden danken. Twee van hen waren ijverige heilsoldaten geworden, de derde voelde, toen hij Meyer weer zag, een zoo groote behoefte hem iets cadeau te doen, dat hij zoo hard hij kon naar huis liep en twee kippen pakte, die hij nog in de kerk aan dominee wilde overhandigen. Toen deze niet wist wat hij met de levende dieren zou beginnen, sneed de dankbare werkman snel besloten op den drempel van de kerk den kippen de hals af. En Meyer droeg met niet geringen trots de beide vogels van het station naar zijn huis. Hoe

hij verder zich liefdevol met de drinkers heeft bezig-gehouden, hoe hij later nog een houthandel voor zijne beschermelingen heeft opgericht, kan men vinden in zijn boek „The Bells of Is".

Een werk, soortgelijk aan dat van Meyer, doet in Engeland op groote schaal de vereeniging tot bescherming van ontslagen gevangenen en de St. Giles Christian Mission. Deze missie kreeg hiervoor van de rechterlijke autoriteiten van Londen f 7500, van anderen nog f 24250; hare gezamelijke inkomsten en uitgaven voor de gevangeniszaak zijn jaarlijks f 60.000. Ook de matigheidsvereeniging van de Engelsche staatskerk, de eenige in Engeland, die naast geheelonthouders ook matige drinkers onder hare leden telt, doet op groote schaal aan dit werk. Ze is ingedeeld naar de bisschoppelijke diocesen. De Londensche afdeeling heeft naast 3 hoogere bestuursambtenaren 19 zendelingen, 13 mannen en 6 vrouwen; de jaarlijksche kosten voor deze missie voor Londen alleen beloopen ook f 60.000. Taak van deze missionarissen is, in den zin van het Christendom, van de matigheid en van de liefdadigheid te werken aan de personen, die met den strafrechter in aanraking komen, en aan hunne verwanten. Deze door de vereeniging benoemde vrienden van de gevangenen hebben een half-officieele functie bij de justitie. De rechters stellen prijs op hunne hulp, laten hen toe bij iedere zitting, laten hen met alle gevangenen spreken, geven hun voor de zitting inzage van de stukken, geven hun in de rechtszaal een bepaalde plaats, kortom beschouwen hen als hunne rechterhand. Sedert in 1888 in Engeland de voorwaardelijke veroordeeling is ingevoerd, is de

werkkring van deze missionarissen nog belangrijker geworden. De rechter zal veel eerder de veroordeeling opschorten als hij de zaak aan den missionaris kan overgeven, als de missionaris belooft den beklaagde onder zijne hoede te nemen, als de beklaagde belooft den missionaris te volgen. In 1897 werden in Londen 1889 van zulke gevallen door de justitie naar de liefdadigheid verwezen. De 13 mannelijke Londensche missionarissen hebben verder in 1897: 1433 personen als geheelonthouder laten teekenen, 14026 bezoeken gebracht bij gevangenen en aan rechtszittingen, 7220 bezoeken ontvangen, aan 235 mannen, 171 vrouwen, 159 jongens en 113 meisjes een betrekking bezorgd, 614 vrouwen of meisjes een tehuis verschaft of bij hunne verwanten teruggebracht, 709 jongens en mannen tot hunne verwanten, in tehuizen of op zee gebracht, 2230 vrouwelijke drankzuchtigen aan de vrouwelijke missionarissen overgegeven, 150 werkgevers bewogen beklaagden weer in dienst te nemen, in 3443 gevallen kleeding, bedden, huur, gereedschap enz. verschaft, 6695 brieven geschreven in het belang van hunne beschermelingen, 7113 personen geldelijk ondersteund.

Niet alleen in Londen, ook in de provincie wordt dit werk gedaan. Zoo zijn in de kleine diocese Lichfield 4 missionarissen, die elken morgen de politierechtbanken bezoeken.

Naast deze groote werkzaamheid der vereeniging staat nog het liefdewerk van partikulieren.

Een gewichtige oorzaak van de drankzucht is het verlangen naar een betere stemming, naar een vergeten

van de werkelijkheid. Het is dus te begrijpen, dat menschen op wie een brandmerk is gedrukt, die „gezeten" hebben, gemakkelijker tot de drankzucht vervallen dan anderen. Plicht van den staat, die deze menschen in de gevangenis heeft gebracht is het dus te zorgen, dat de gevangenis zooveel mogelijk voldoet aan de eischen van een drankzuchtigensanatorium, dat de gevangenen bij hun ontslag beschermers vinden, die hen van kroeg en verleiding afhouden.

Op het zesde internationale congres voor strafrecht, dat van 6—13 Augustus 1900 te Brussel werd gehouden, kwam ook deze kwestie ter sprake, en werden o. a. de volgende conclusiën aangenomen:

„Les boissons alcooliques doivent être absolument interdites dans les prisons, sauf le cas d'indications spéciales d'ordre médical, où les liqueurs fortes même peuvent être utilisées.

„La tendance à l'abus, la tendance au simple usage des liqueurs alcooliques, sera combattue chez les détenus.

„D'une manière générale: par les moyens de relèvement moral du sujet.

„D'une manière spéciale:

„Par des lectures appropriées.

„Par des entretiens, affirmations et démonstrations en tête-à-tête.

„Par des conférences devant des groupes ou la totalité des prisonniers.

„Par des tableaux à placer dans les cellules mêmes ou dans les salles de réunions.

„Par certains procédés d'ordre médical.

„Par l'application prudente de la libération conditionnelle.

Bovendien nam de sectie nog de volgende motiën aan:

„Le Congres émet un voeu en faveur de:

„1e. La création d' établissements intermédiaires où le condamné alcoolique passerait avant d' être mis en liberté complète;

2e. L' institution d' asiles ou de quartiers spéciaux pour le traitement médical des condamnés alcoolisés."

„Il émet en outre le voeu:

„Qu' il soit recherché dans les divers pays suivant les latitudes, le climat, les tempéraments, etc., le degré maximum de tolérance de l' alcool contenu dans les boissons fermentées, afin d' établir la ligne de démarcation des alcooliques et des non-alcooliques, de dégager les rapports de causalité de l' alcoolisme et de la criminalité, et de former des statistiques comparables entre elles."

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

De stichting en de exploitatie van inrichtingen voor drankzuchtigen behooren niet alleen aan het particuliere initiatief te worden overgelaten.

II.

Het brengen en houden van drankzuchtigen ook tegen hun wil in gestichten, behoort door de wet te worden toegestaan.

III.

De crimineele anthropologie berust niet op het determinisme.

IV.

De actio libera in causa is naar Nederlandsch recht niet strafbaar.

V.

Art. 1, 2e lid, Swb. is ongegrond. Een delict behoort te worden gestraft volgens de wetgeving, die bestaat op het oogenblik van de berechting, zonder te letten op die, welke gold tijdens het plegen der strafbare daad.

VI.

Art. 422 Swb. geldt ook voor art. 304 van dat wetboek.

VII.

Bij een aanklacht wegens smaad, bestaande in telastelegging aan een ambtenaar van een feit begaan in de uitoefening zijner bediening, is de rechtbank verplicht te beslissen of de waarheid der ten laste gelegde feiten aan het licht is gebracht.

VIII.

Van een beslissing der rechtbank, waarbij zij zich vereenigt met het oordeel van den rechter-commissaris, dat er geen termen bestaan tot een voorloopig onderzoek in strafzaken, is geen appèl mogelijk bij 't hof.

IX.

Het bij art. 89 Strafv. bedoelde verband tusschen verschillende strafbare feiten, die niet zijn samenhangend in den zin der artt. 87 en 88, is niet voldoende om uit kracht van art. 308, aanhef en 1°, regeling van rechtsgebied uit te spreken.

X.

In art. 86 Strafv. beteekent misdrijf het in de strafwet omschreven speciale delict, niet het in concreto gepleegde feit.

XI.

Tot het wezen der democratie behoort het op algemeen stemrecht gebaseerd bestaan van twee staatkundige partijen, die beide tot regeeren in staat zijn.

XII.

Een bepaling in een plaatselijke politieverordening, dat het ongemuilkorfd laten losloopen van honden, die gevaarlijk worden geacht, kan worden verboden door

den burgemeester, is niet in strijd met de artt. 134 en 135 der gem. wet.

XIII.

Voor een juiste waardeering van ons staatswezen zijn de „conventions" van groot gewicht. Men overschatte evenwel niet haar belang, door die constitutioneele voorschriften, *die voldoende sanctie missen*, aan legale regels gelijk te stellen.

XIV.

De kroon kan a. m. v. b. maken door politiedwang te handhaven.

XV.

Het recht van amendement is in ons staatsrecht onbegrensd.

XVI.

Art. 28 der veiligheidswet is in strijd met de grondwet.

XVII.

De dienaren van politie worden geschorst door den burgemeester, niet door b. en w.

XVIII.

Art. 150 2e lid gem. wet kan gevoegelijk uit die wet worden gemist.

XIX.

De bevolkingstheorie van Malthus mist voor onze maatschappij alle praktische waarde.

XX.

De gemeenten kunnen woningnood tegengaan door

de haar toebehoorende gronden zooveel mogelijk in opstal te geven.

XXI.

Volgens de wet der 12 tafelen had de vrouw geen wettelijk erfrecht.

XXII.

Volgens Nederlandsch recht heeft de zgn. cautio indiscreta rechtskracht.

XXIII.

De kooper van een verhuurd pand treedt door de levering ook ten opzichte van de huurovereenkomst in de rechten zoowel als in de verplichtingen van den vorigen verhuurder, die daardoor van zijn verplichtingen ontslagen is.

XXIV.

Niet alle verbintenissen zijn volgens ons recht op geld waardeerbaar.

XXV.

Ook buiten het geval van art. 42 R. O. is de kantonrechter bevoegd kennis te nemen van rechtsvorderingen tot ontbinding van wederkeerige overeenkomsten.

XXVI.

Het niet inachtnemen van den termijn van art. 34 B. R. geeft geen aanleiding om het hooger beroep *ambtshalve* niet ontvankelijk te verklaren.

XXVII.

De voogd, tegen wien ingevolge art. 315 B.W., de rechtsvordering tot het ontkennen van de wettigheid

van een kind gericht zal moeten worden, moet benoemd worden door den kantonrechter.

XXVIII.

Ten onrechte besliste de rechtbank van Dordrecht bij vonnis van 22 November 1899, W. 7426, dat een vordering tot scheiding van tafel en bed op grond van buitensporigheden en mishandelingen, door een man ten opzichte van zijn vrouw gepleegd, niet ontvankelijk is, als die mishandelingen en buitensporigheden gevolgen zijn van een zielsziekte.

XXIX

Het hooger beroep inzake van curateele moet op straffe van niet ontvankelijkheid bij verzoekschrift worden aangebracht.

XXX.

Cassatie is niet mogelijk van de beschikking van den president eener rechtbank.

XXXI.

Ten onrechte verklaarde het hof te 's-Gravenhage bij arrest van 13 Juni 1898, P. v. J. 73, de dagvaarding geldig, waarin was gesteld, dat eischeres hetzij krachtens erfdienstbaarheid, hetzij krachtens recht van gemeenen buurweg, bevoegd was, vrij uit te wegen van haar perceelen over die van gedaagde naar den publieken gemeenteweg, zonder aanvoering van feiten, waaruit het bestaan dier gepretendeerde rechten zou voortvloeien.

XXXII.

De goederen van art. 21 faill. wet behooren tot den faillieten boedel.

XXXIII.

Art. 72 faill. wet is niet toepasselijk op art. 69 van die wet.

XXXIV.

Een aannemer, die steenen koopt, uitsluitend bestemd voor een door hem met bijlevering van materialen aangenomen gebouw, verricht een daad van koophandel.

WELLCOME INSTITUTE LIBRARY

ERRATA.

Bladz. 66,	3de regel,	staat :	art. 46.	moet zijn :	art. 426.
» 67,	3de »	»	» 16,	» »	art. 17.
» 67,	17de »	»	» 20,	» »	art. 21.
» 4,	26ste »	»	1897	» »	[illegible]